

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Första kammaren.

Nr 35.

Fredagen den 2 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Undertecknad får härmed med stöd av bifogade läkarintyg vördsamt anhålla om fortsatt tjänstledighet fr. o. m. den 31 maj till riksdagens slut.

Gällivare den 30 maj 1939.

Nils Svensson.

Härmed intygas, att riksdagsman *Nils Svensson* från Malmberget vårdas på Gällivare lasarett sedan den 27 maj för leversjukdom (Neoplasma hepatis) samt att han på grund därav är arbetsoförmögen och icke kan inställa sig i riksdagen under återstående delen av denna session.

Gällivare den 30 maj 1939.

Torsten M. Beckman,
lasarettsläkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 321, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1939/40 för vissa kommunanställda lärare m. fl.;

nr 322, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa särskilda grunder för lönetursberäkning för ordinarie lärare i övningsämne vid det statliga undervisningsväsendet;

nr 323, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till inrättande av pensionärshem jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 326, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av 35 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) jämte i ämnet väckta motioner.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 230, bankoutskottets utlåtande nr 60, första lagutskottets utlåtanden nr 36—44, andra lagutskottets utlåtande nr 38 och jordbruksutskottets utlåtanden nr 83—85.

Om ökat tull-
skydd för
matlök m. m.

Föredrogs ånyo sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckta motioner om ökat tullskydd för matlök m. m.

Enligt överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet hade till behandling i sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott överlämnats följande under motionstiden vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänskjutna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 90 av herr *Löfvander* m. fl. och II: 143 av herrar *Lundgren* och *Tornegård*, vari hemställts, att tullen å matlök (stat. nr 109, tulltaxenr 53) måtte bestämmas till 5 kronor för tiden 1 april—31 maj samt till 20 kronor under annan tid av året, allt per 100 kg.;

2) motionen II: 142 av herr *Lundgren*, vari hemställts, att kvistar och blad, hänförliga till stat. nr 98, s. k. snittgrönt, asparagus plumosus och sprengeri samt adiantum, utöver nuvarande tull av 50 kronor pr 100 kg. måtte åsättas en tilläggstull av 450 kronor pr 100 kg.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt,

1) att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I: 90 och II: 143, bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån förhållandena så påkallade, förordna om höjning av tullen å matlök under tiden 1 januari—31 mars (ur tulltaxenummer 53: 2) intill ett högsta belopp av 20 kronor för 100 kilogram;

2) att motionerna I: 90 och II: 143, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet under 1) hemställt, måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd;

3) att motionen II: 142 måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Elon Andersson*, *Sjödahl*, *Björnsson*, *Lövgren*, *Werner* i Hultsfred samt *Granath*, vilka — med förmålan att enligt deras mening skäl icke föreläge att för närvarande genomföra ökat tullskydd för matlök — hemställt, att riksdagen måtte avslå utskottets hemställan under 1).

Herr Sjödahl: Herr talman! I detta ärende har sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet föreslagit en utsträckning av den nu under sju månader av året existerande säsongtullen å matlök till att gälla under ytterligare tre månader av året. Mot detta ha några reservanter anmält en avvikande mening, och jag skall tillåta mig att framföra några av reservanternas synpunkter på detta ärende.

Som kammaren erinrar sig framlade för några år sedan en frukt- och trädgårdsutredning förslag till ett helt komplex utav tullar. Från åtskilliga håll avstyrktes detta mycket bestämt, ifrån andra håll uttalades tveksamhet, och man manade överhuvud taget till försiktighet vid behandlingen av denna fråga. Förra året sade sig departementschefen finna det mycket tvivelaktigt, om tullarna överhuvud taget skulle kunna vara till någon egentlig nytta, och han menade, att vad som väsentligen bragte ned priset på vissa trädgårdsprodukter var den inbördes konkurrensen emellan odlarna, särskilt måhända mellan de större och de mindre odlarna, och den konkurrens, som rådde mellan olika landsdelar med högst olika förutsättningar för odling av skilda trädgårdsalster. Såsom typiskt för detta konkurrensförhållande kan nämnas, att när lantbruksstyrelsen yttrade sig om tullförslaget, i vad det anginge matlöken, menade den, att en säsongtull på 15 öre per kilogram för matlök kunde vara tillräcklig för Skåne, men att det kunde vara skäl för, om man också skulle taga hänsyn till Mellansverige, att tullen höjdes till 20 öre. Denna olikhet mellan odlingsförhållandena på olika ställen i landet och denna kon-

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

kurens mellan odlarna, mellan större och mindre, allt detta jämte de handelspolitiska skälen gjorde, att departementschefen inte ansåg sig kunna lägga på riksdagens bord ett förslag om vissa ökade tullar i samband med det stora förslag till hjälp och stöd för trädgårdsnäringen, som förra året framlades för riksdagen och av riksdagen i huvudsak godkändes.

Förra årets sammansatta bevillnings- och jordbruksutskott ställde sig på samma linje som jordbruksministern och regeringen. Utskottet ville inte uttala sig principiellt emot ytterligare stödåtgärder för trädgårdsnäringen, men det ville avvakta, hur förhållandena kunde utveckla sig. Utskottet framhöll, att man i första rummet måste se till, att odlarna visa såväl vilja som förmåga att komma till rätta med missförhållandena rörande distributionen och avsättningen; den under bildning varande organisationen borde bli färdig och desslikes vinna stadga, och man borde undersöka, om importförhållandena utvecklade sig i ogynnsam riktning eller icke.

Efter detta riksdagens uttalande, så sent som 1938, stå vi nu inför ett förslag om tullar på å ena sidan snittgrönt och å andra sidan matlök. Utskottet erkänner nu, att det är ett faktum, att organisationen är färdigbildad, men det uttrycker sina tvivelsmål om huruvida organisationen ännu vunnit tillräcklig stadga. Det säger inte ett dugg om huruvida importen har utvecklat sig i ogynnsam riktning eller inte. Alltså är av de tre förutsättningar, som man hade nämnt, bara den första uppfylld. Fortfarande har man att göra med denna relativt nybildade organisation, som väl knappast ännu har vunnit sådan stadga, som vore önskvärd för att man skulle kunna se organisationens möjligheter att skapa reda och ordning i förhållandena. Å andra sidan finns det inte någon utredning alls om huruvida importförhållandena utvecklade sig i så ogynnsam riktning att en tulländring är nödvändig. Då utskottet nu konstaterat detta, förefaller det egendomligt, att utskottet kunnat draga olika slutsatser därav i vad det gäller tullen på snittgrönt och tullen på matlök. När det gäller tullen på snittgrönt, säger man, verka dessa skäl så, att motionen om ökad tull på snittgrönt icke kan tillstyrkas, men beträffande matlöken säges det — och detta utan någon som helst utredning om förhållandena — att det är lämpligt att lämna fullmakt åt Kungl. Maj:t att genomföra en ökning av tullen att gälla under längre tid av året än nu är fallet. Nog tycker man, att ett sådant ställningstagande från utskottets sida är minst sagt egendomligt.

Undersöker man marknadsläget för denna vara, matlök, visar det sig, att importen av matlök alltifrån år 1935, med undantag för år 1936, hållit sig vid en kvantitet av något under 4 miljoner kilogram, och att denna import under de senaste åren väsentligen ägt rum under årets fem första månader. Jag har ifrån kommerskollegium fått en uppgift, som visar, att under innevarande års första fyra månader importerats 1,160,000 kilogram. Under motsvarande tid förra året importerades cirka två miljoner kilogram, varför det just nu — beroende på förhållanden, som jag inte vågar mig på att utreda — ser ut att bli en mycket avsevärd tillbakagång när det gäller importen av matlök. Beträffande prisförhållandena för matlöken, ha motionärerna i sin motion anfört vad frukt- och trädgårdsutredningen på sin tid uttalade därom, nämligen att priset i början av år 1937 var 9 öre per kilogram. Under den tid av året, då man hade den låga tullen av 5 öre per kilogram, var dock importpriset i genomsnitt 12 öre. Under 1938 var importpriset i genomsnitt 22 öre, medan detsamma under de fyra första månaderna av år 1939 endast var 16 öre. För den senaste månaden kommer priset sannolikt att visa någon höjning, eftersom matlökspriset antagligen är i stigande. Inberäknat tullen skulle den importerade varan alltså kosta fritt i hamn 17 öre per kilogram under år 1937, un-

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

der 1938 skulle den ha kostat 27 öre och i år 21 öre. Att då desslikes öka ut tullskyddet med 15 öre för tre av dessa månader utan att någon egentlig utredning därom föreligger eller av utskottet förebragts, förefaller mig vara en åtgärd av det slag som riksdagen i allmänhet inte vidtager.

Jag skulle tillika vilja något påtala förslaget om att säsongtullens giltighetstid skulle utökas med tre månader från sju till tio. Frukt- och trädgårdsutredningen föreslog tiden 1 juni—1 mars, alltså blott nio månader. Lantbruksstyrelsen föreslog, när den yttrade sig över saken, en utökning från sju till åtta månader, varvid tullen skulle slopas under juni och juli månader men i stället uttagas under tre månader på våren. Trots att den ansvariga myndigheten, lantbruksstyrelsen, inte ansett att något sådant vore erforderligt, kommer nu utskottet i år och föreslår, att denna säsongtull skall vara i funktion under inte mindre än tio månader av året. Man tycker verkligen att det låter egendomligt att tala om säsongtull, när man vill att tullen skall gälla under tio månader av året och man blott under två månader per år skulle ha denna lägre tullsats av fem öre.

Vad som också gör det tveksamt för mig att rösta för utskottets förslag är det förhållandet, att man, utan att någon utredning om nödvändigheten eller önskvärdheten av någon förlängning av giltighetstiden vidtagits, lämnat en fullmakt åt Kungl. Maj:t att avgöra den saken. Jag tror att riksdagen inte bör vara alltför frikostig med fullmaktslagar. Är det så att det är nödvändigt och av tillfälliga eller andra förhållanden betingat att lämna en fullmakt, är det givet, att riksdagen inte kan undvika att göra det, men härvidlag är läget verkligen inte sådant att det är nödvändigt för riksdagen att gå in på denna väg med fullmaktslagar, utan här borde riksdagen i stället vara återhållsam i det avseendet. Och jag tror för övrigt inte heller att Kungl. Maj:t, med hänsyn till de handelspolitiska skäl, som man pekat på, när denna sak diskuterats, är något vidare tacksam för att få en sådan fullmakt som den, som utskottet nu vill ge Kungl. Maj:t.

Ja, herr talman, med hänsyn till att de av riksdagen förra året angivna förutsättningarna för ytterligare skyddande åtgärder för närvarande icke förefinnas, att importkvantiteten visar ej endast tecken till tillbakagång utan en verklig tillbakagång och dessutom priserna tydligen ligga bättre till under de år vi nu kunna överblicka än vad man förutsatt, då vederbörlig utredning icke föreligger i form av yttrande vare sig från lantbruksstyrelsen eller från kommerskollegium, samt man desslikes har att taga hänsyn till att starka handelspolitiska skäl mot ökad tull föreligga, att man måste uppträda med mycket stor varsamhet i fråga om tullpolitiska åtgärder på detta område, kan jag, herr talman, inte finna annat, än att riksdagen gjorde rätt och riktigt i att biträda reservationen och därmed avslå motionerna i detta ärende.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Granath*.

Herr Heiding: Herr talman! Den föregående ärade talaren ansåg, att man inte skulle behöva företaga den förhöjning av tullarna, som här har blivit föreslagna av det sammansatta bevilnings- och jordbruksutskottet. Under åren 1886—1925 hade vi en tull på matlök av 10 öre per kilogram året runt, men sedan blev tullen, i samband med det svensk-spanska handelsavtalet, nedsatt till 5 öre per kilogram, vilket för odlarna här i landet innebar, kan man säga, en betydande försämring, som kom att vara gällande ända till dess tullen 1936 ånyo höjdes under en viss tid av året och då till 20 öre per kilogram. Men denna tull av 20 öre har egentligen inte haft så stor verkan, eftersom odlarna

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

inte hunnit sälja all den producerade löken under hösten utan fått sälja återstoden till lågt pris under våren. Därför ha motionärerna hemställt om att 20-örestullen skulle gälla även för tiden 1 januari—31 mars.

Den tullförhöjning, som här föreslagits, är ju inte avsedd att omedelbart genomföras, utan meningen är att ge Kungl. Maj:t ett bemyndigande att ordna den saken. Det är emellertid tydligt, att någonting behöver göras i detta avseende för att man skall kunna sälja den matlök, som produceras inom landet.

I vissa trakter av vårt land odlas stora partier matlök ute på fälten. Förr var det mera en trädgårdsodling, som bedrevs av trädgårdsmästare, men numera odlas som sagt matlök på lämplig jord ute på fälten. I all synnerhet nere på Öland går denna matlöksodling till mycket bra och har vunnit rätt stor utbredning. Jag anser för min del att när det visar sig, att det går att odla annat än spannmål och rotfrukter på jorden, skall man försöka uppmuntra sådana odlingsförsök och även laga så att man får användning för vad som sålunda odlas. Som förhållandena nu äro ha odlarna mycket svårt att få matlöken såld, och efter vad jag hörde, när jag senast var hemma, fanns det flera jordbrukare, som fått lägga upp matlök i komposthögar för att där låta den ruttna ned. Trots det låga priset på matlök finns det inga köpare till varan. Man hinner inte sälja varan under höstmånaderna, och när sedan tullsatsen från den 1 januari endast blir 5 öre per kilogram, inträffar ett så stort prisfall, att det inte lönar sig att sälja till det då erbjudna priset.

Herr Sjö Dahl talade om trädgårdsodlingen i dess helhet och berörde därvid även de andra önskemål, som motionsvis hade framförts. Men här behöva vi endast diskutera frågan om tullskyddet för matlök, och således, anser jag, kan man lämna utan avseende frågan om den inbördes konkurrensen mellan trädgårdsodlarna, vilken herr Sjö Dahl påpekade att det talats så mycket om förra året. Jag är fullt förvissad om att den riksorganisation, som nu har tillskapats, säkerligen kommer att få en stor betydelse för trädgårdsodlingen och att man därigenom skall kunna skapa bättre möjligheter att ordna med en jämn avsättning.

Det framhölls också av den föregående talaren, att det inte föreligger någon utredning om förhållandena på detta område och om nödvändigheten av att nu vidtaga några åtgärder. Men när man vet, att det inte går att sälja den vara, som produceras, är det väl behövt att något göres. Jag har inte själv konstaterat huruvida det föreligger någon tillbakagång i fråga om matlöksimporten för i år jämfört med förra året, men jag antar, att de uppgifter, som herr Sjö Dahl i det fallet lämnade, äro fullt riktiga. Varför skola vi behöva ha en sådan import under månaderna januari—mars, när vi under den tiden ha tillräckligt av den varan, producerad inom landet? Jag anser för min del, att kammaren borde gå med på den åtgärd, som här föreslagits och tillstyrkts av det sammansatta utskottet. Andra kammaren har ju beslutat godkänna vad utskottet här har förordat, och jag hoppas, att första kammaren skall göra detsamma och genom att höja ifrågavarande tullsats såsom föreslagits bereda dessa odlare det stöd, som de så väl behöva.

Herr talman! Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herr *Mannerskantz*.

Herr *Löfvander*: Herr talman! Jag kan inte underlåta att uttala min förvåning över den svartmålning som herr Sjö Dahl gjorde beträffande utskottsförslaget, ty jag tycker, att det är så försiktigt formulerat, att det inte kan innebära några äventyrligheter för kammaren att gå med på det. Man vill ju

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)
enligt detta bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån förhållandena så påkalla, förordna om höjning av tullen på matlök under tiden 1 januari—31 mars intill ett högsta belopp av 20 kronor för 100 kilogram. Det är därmed inte sagt, att tullen skall vara 20 kronor, om detta icke är av förhållandena påkallat. I annat fall blir det ingen höjning. Trädgårdsodlingen tenderar till att bli en storodling, detta är beklagligt, ty många människor ha hittills kunnat vinna försörjning för sig och sina familjer på jordarealer om 2—3 tunnland, där de uppfört något växthus och dessutom frilandsodlingar där odlingen av matlök spelar en stor roll.

Att det föreligger ett behov av att ge dessa mindre odlare ett stöd för denna matlöksodling, framgår av de siffror, jag erhållit från odlare i min hemtrakt, beträffande prisvariationerna för matlök. Under tiden augusti till november månad förra året kunde de få ut ett relativt gott pris, nämligen 25 öre per kilogram. Under december månad fingo de 18 öre, under januari 15 öre och under februari till och med ett så lågt pris som 10 öre per kilogram. Importen, särskilt från Holland, har varit stor. Herr Sjödahl sade sig emellertid ha konstaterat, att importen minskat under detta års fyra första månader i jämförelse med fjolåret, men denna minskning beror på att löskörden här i landet var mycket stor förra året, vilket naturligtvis hämmat importen.

Man har numera gått in för att här i landet odla sådana löksorter, som kunna hålla sig ända till in i mars månad, och detta är anledningen till att man önskar förlängd giltighetstid för det tullskydd, som hittills icke gällt längre än till den 1 januari.

Herr Sjödahl talade också om att trädgårdsodlarna finge lov att organisera sig. Ja, men en sådan organisation kan inte hindra importen, och om inte statsmakterna göra något för att reglera importen, stå ju trädgårdsodlarna maktlösa särskilt under de år, då skörden inom landet är stor.

Då jag tycker, att utskottets förslag är mycket försiktigt formulerat, och jag är övertygad om att ett beslut i enlighet därmed kan bli till stöd för dessa mindre trädgårdsodlare, skall jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson, Elon: Herr talman! Jag har anslutit mig till den reservation, för vilken herr Sjödahl gjort sig till talesman, och jag har gjort det därför att jag inte kan finna att det inom utskottet förebragts sådana skäl, att den föreliggande motionen bör bifallas.

Beträffande den sakliga innebörden av frågan har herr Sjödahl nu så utförligt utvecklat den för kammaren att det inte torde vara nödvändigt att orda mycket mera därom. Jag skulle bara vilja påpeka, att den brist på skäl, som jag tycker finns i utskottsutlåtandet, även återfinnes hos de motionärer, som hittills talat för motionen.

Herr Heiding påpekade de svårigheter, som utan tvivel finnas i fråga om avsättningen av den inhemska matlöken, men jag kan för min del inte återhålla den reflexionen, att dessa avsättningssvårigheter erinra om vad fjolårets sammansatta bevillnings- och jordbruksutskott yttrade över liknande motioner, nämligen att odlarna böra visa sin goda vilja och förmåga att komma till rätta med de missförhållanden i fråga om distribution och avsättning inom landet, som för närvarande råda. Dessa missförhållanden synas fortfarande kvarstå, och den goda viljan och förmågan att komma till rätta med dem synes alltför brista i ungefär lika hög grad. Jag kan inte föreställa mig, att det skulle vara nödvändigt att köra ut matlöken i komposter, därest man hade en försäljningsorganisation, som kunde på ett tillfredsställande sätt ordna med avsättningen. Det skall väl under alla förhållanden vara en mera in-

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

komstbringande syssla att sälja matlöken även till det billiga pris, som den importerade matlöken betingar, än att köra ut den till kompost.

Nu är ju förhållandet också det, att utskottet känt sig tveksamt beträffande innebörden av de framlagda motionerna och att utskottet för sin del vill delegera avgörandet i frågan till Kungl. Maj:t. Utskottet anser sig inte utan vidare kunna tillstyrka bifall utan hemställer, att Kungl. Maj:t skall få bemyndigande att, därest förhållandena så påkalla och om handelspolitiska skäl icke lägga hinder i vägen, besluta om införandet av de begärda tullarna. Det är framför allt om denna sak, herr talman, jag skall be att få göra några erinringar.

Det är mycket vanligt i våra dagar, att man meddelar fullmakter av allehanda slag åt regeringen. Jag vill inte på något sätt bestrida att sådana situationer kunna tänkas, då ett sådant bemyndigande är nödvändigt, men jag föreställer mig, att kammarens ledamöter i stort sett dela min uppfattning, att sådana bemyndiganden inte skola lämnas i onödan. Jag förmodar att det är onödigt att här inskjuta den anmärkningen, att denna kritiska inställning givetvis inte gäller den nuvarande regeringen i och för sig, utan att det är en principiell inställning, som gäller oavsett vem som har regeringsmakten.

Man bör, såvitt jag förstår, akta sig för att handskas så lättvindigt med denna känsliga apparat att man lämnar ut den även där inga övertygande skäl tala för att den överhuvud taget bör komma till användning. Här föreslås nu, att regeringen skall få använda denna tullfullmakt, därest handelspolitiska skäl icke lägga hinder i vägen. Men vilka övertygande skäl ha i utskottsutlåtandet eller här i debatten förebragts för att regeringen *ens i sådana fall* bör få använda sig av denna fullmakt? Denna på principiell grund fotade aktsamhet är särskilt angelägen, då det gäller det område som det här är fråga om eller rätten att tillämpa en tullbeviljning. Riksdagen fransäger sig ju därmed den beslutande prövningen, när det gäller beviljningen, och denna har ju riksdagen sedan gammalt plägat räkna till sina dyrbaraste rättigheter. Det måste kunna föreläggas mycket starka skäl för att riksdagen skall lämna ifrån sig den befogenhet, som grundlagen uttryckligen tillerkänner den allena.

Jag har nu, herr talman, för min del ett mycket starkt intryck av att några sådana skäl icke förebragts och att denna fråga inte är färdig för den definitiva prövning från riksdagens sida av skäl och motskäl, vilken bör föregå ett definitivt beslut. Men då bör man inte heller skjuta ifrån sig rättigheten eller skyldigheten att själv företaga denna prövning genom att med en fullmakt skicka ärendet vidare till Kungl. Maj:t.

Jag ber således att särskilt få fästa uppmärksamheten på att det enligt mitt förmenande är inte bara onödigt utan också olämpligt att i detta fall frånhända riksdagen dess egen definitiva prövnings- och beslutanderätt i en fråga av kanske inte så stor praktisk men ganska betydande principiell betydelse, och det är med en erinran därom, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Ohlin**: Herr talman! Med hänvisning till att denna fråga visserligen i och för sig inte är av någon större räckvidd men i två hänseenden har principiell betydelse, skall jag be att få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk ett par minuter.

Jag hänvisar först till det redan av herr Sjödahl påpekade förhållandet, att utskottet icke har anfört några nya skäl för att i år intaga en annan ställning än som intogs i fjol. Jag ber också att få understryka, att det väl näppeligen kan anses vara lämpligt, att riksdagen det ena året kräver, att vissa villkor

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

skola uppfyllas, innan man tar upp saken till övervägande för att eventuellt ändra ståndpunkt, och sedan nästa riksdag förklarar, att visserligen ha inte de villkor, som uppställdes i fjol, uppfyllts, men man skall i alla fall ändra ståndpunkt. Ett sådant förfaringsätt torde väl inte kunna inom näringslivet inge tillräcklig respekt för riksdagens ståndpunkter.

Jag vill dessutom också i förbigående understryka det av herr Sjö Dahl påpekade förhållandet, att utskottet icke har gjort någon utredning rörande behovet av detta ökade skydd. Man har aktat sig för att publicera de importsiffror, som herr Sjö Dahl anförde och som visa, att importen i år varit föga mer än hälften så stor som i fjol.

Nu säger herr Heiding, att det måste vara galet att låta varan, i detta fall löken, förfaras, och han säger, att han har sig bekant något fall, då man helt enkelt har måst kasta bort den framställda löken. Det är mycket beklagligt, att denna utredning icke föreligger i utskottets betänkande, så att det hade varit möjligt att närmare undersöka, om detta är något annat än en isolerad företeelse. Jag tycker, att det ur principiell synpunkt knappast är godtagbart, att det enda nya argument, som kommer fram för en ändrad ståndpunkt, inte finns i utskottets utredning utan endast frambäres såsom ett relativt löst framkastat argument utan någon som helst kvalifikation rörande omfattningen av den företeelse, som beskrives. Men jag ber att få understryka, att även om det nu skulle vara så — vilket jag naturligtvis i och för sig inte betvivlar — att varan i några fall inte kunnat komma till användning, så kan detta enkla förhållande inte vara en tillräcklig anledning att här skrida till extraordinär tullförhöjning ty det kan ju vara så, att man ett år får en mycket god skörd, och om då odlarna ha en dålig eller svag organisation, kunna sådana förhållanden inträffa som det av herr Heiding påpekade. Då torde rätta sättet vara att först förbättra organisationen och inte omedelbart gripa till en tullförhöjning.

Herr Heiding sade vidare, att när andra växter än vete, råg och sådant kunna odlas, böra vi väl göra det här i landet. Det förefaller mig, herr talman, som om det vore ett utomordentligt farligt resonemang, att så snart någonting kan odlas här i landet, skola vi odla det i sådan myckenhet, att vi helt utestänga den utländska varan. Man får väl ändå lov att undersöka, hur högt tullskydd man behöver för att utvidga den inhemska odlingen utöver den omfattning den redan nu har, eventuellt med helt utestängande av den utländska varan. Om detta behöfliga tullskydd är orimligt högt, har den svenska riksdagen hittills alltid brukat inta den ståndpunkten, att den svenska produktionen får nöja sig med något mera måttligt tullskydd och producera för att täcka så stor del av den inhemska marknaden som den då kan, vilket i detta fall är den alldeles övervägande delen av marknaden.

Jag ber här att få särskilt understryka det förhållande, som såvitt jag observerat ännu inte påpekats i debatten, att den föreslagna tullhöjningen utgör 20 öre per kg., medan enligt herr Sjö Dahls yttrande det genomsnittliga importpriset under årets fyra första månader varit 16 öre per kg., sannolikt lägre under de tre första månaderna än under april. Men låt oss räkna med 16 öre. Det innebär, att riksdagen skulle ge Kungl. Maj:t fullmakt att höja tullen till 125 % av varans värde. När det i andra fall är tal om industritullar eller om skydd för näringslivet, rör man sig med tullar om 20, 25 och 30 %. I exceptionella fall kommer man upp till ett skydd av 50 %, men här är det fråga om att riksdagen utan vidare skulle ge Kungl. Maj:t fullmakt att höja tullen till 125 %.

När man nu betänker, såsom redan har påpekats här, att det inte finns någon utredning, som gör det sannolikt, att det skulle föreligga någon situation, där det ovillkorligen kräves ett snabbt ingripande av Kungl. Maj:t, så kommer ju också den andra principiella invändningen till, nämligen att riksdagen väl näp-

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

peligen bör överlämna fullmakter till Kungl. Maj:t i olika avseenden. Man bör tvärtom säga, att endast när alldeles speciella skäl föreligga, skall riksdagen ge en sådan fullmakt. I detta fall har icke någon sådan utredning förebragts av utskottet.

Jag vill alltså, herr talman, sammanfatta min ståndpunkt på det sättet, att då det icke har förebragts några skäl mot att vänta till nästa år, kan riksdagen inta samma ställning som i fjol och säga: låt oss nu se, hur denna näring organiseras. När man inte har gjort någon sådan utredning, förefaller det uppenbart orimligt att ge Kungl. Maj:t fullmakt att höja tullarna till 125 % av varans värde. Det är även ur principiell synpunkt betänkligt att ge en fullmakt, som inte visats vara strängt nödvändig.

Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr von Heland: Herr talman! De tre ärade ledamöter, som ha talat för reservationen, ha bland annat anført, att det inte angivits några nya skäl för att gå motionärerna till mötes. Jag ber att få peka på *ett* skäl, nämligen att det handelspolitiska läget i år är annorlunda än förra året. Då herrar Sjödahl och Andersson inte ha blivit bemötta på den punkten, ber jag att få resonera litet om det handelspolitiska läget. Dessutom önskar jag med anledning av dessa herrars anföranden understryka, att det enligt mitt förmenande är lämpligt att just i år lämna Kungl. Maj:t den fullmakt, som utskottet föreslår med hänsyn till det handelspolitiska läget.

När man bedömer matlöksfrågan, måste man ur handelspolitisk synpunkt tänka särskilt på Nederländerna. Med hänsyn till detta land har matlöks-tullen varit bunden, men för närvarande ha vi ett traktatlost tillstånd med Nederländerna, och underhandlingar pågå. Under tidigare år har handelsutbytet med Nederländerna utvecklats sig fördelaktigt, och Sverige har varit en synnerligen värdefull marknad för Nederländerna, i synnerhet då andra länder i allt större utsträckning stängts för Nederländernas export av trädgårdsprodukter. Nu ha Nederländerna en aktiv handelsbalans med Sverige och dessutom en betydande transitohandel. Sverige har visat särskilt stor hänsyn, och detta har just gått ut över vår egen trädgårdsodling. Det var därför man inte förra året ville gå trädgårdsutredningens förslag till mötes om vissa stöd-åtgärder, som det ansågs berättigat att vidtaga för våra egna trädgårdsodlare. Nu är som sagt det handelspolitiska läget förändrat. Oslokonventionen är ju satt ur spelet, och dessutom ämna Nederländerna höja vissa tullar, som hårt komma att drabba en del svenska exportvaror, såsom papper, gatsten och kantsten. Utgångspunkten för bedömandet av de svensk-nederländska handelspolitiska relationerna har alltså rubbats. Trots detta anse reservanterna, att man av hänsyn till handelspolitiken alltjämt skall ställa sig avvisande mot trädgårdsodlarnas önskemål.

Med kontingenteringssystemet, som ju är infört i Nederländerna, vill man tilltvinga sig förmåner i vårt land och säkerställa den nederländska exporten, och det är då särskilt trädgårdsodlingen, som man ägnar intresse. Nu kan det väl sägas, att länder, som tillämpa kvantitativa restriktioner beträffande någon eller några viktigare nederländska exportvaror, ha ett starkare handelspolitiskt utgångsläge än länder, som endast tillämpa tullsystem, såsom vi göra. Med hänsyn härtill skulle jag för närvarande hellre se ett stöd åt trädgårdsodlarna genom införande av den av odlarna önskade importregleringen för blomsterlök än en förändring av den nu ifrågasatta tullsatsen. Det må antecknas i riksdagens protokoll, att Norge, vars handelsbalans utvisar ett förhållandevis väsentligt mindre överskott ur nederländsk synpunkt än vad fallet är med det svensk-nederländska handelsutbytet, år 1932 införde importreg-

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

lering just för blomsterlökar. Norge har ju också liksom Sverige varit anslutet till Oslo-konventionen.

Då sålunda det tidigare samarbetet mellan Oslostaterna inte längre kan tillmätas samma betydelse som tidigare, och då Nederländerna genom tullförhöjningar komma att tillfoga vår export skada, synes det mig berättigat, att riksdagen just i år lämnar regeringen fullmakt att ändra tullen för matlök på sätt som utskottet förordar. Hur denna fullmakt sedermera användes torde kunna bli beroende av utvecklingen av de underhandlingar, som pågå med Nederländerna.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Mannerskantz: Herr talman! Jag instämde med herr Heiding i tanke, att det inte skulle behöva bli så lång debatt, men senare ha en del uttalanden fällt, som göra, att jag tror, att man måste framlägga några synpunkter till på denna fråga.

Här uttalades, att det skulle vara onödigt, att stora partier lök fördärvas. Det skulle bero på en bristande försäljningsorganisation. Det förhåller sig nog på det sättet, att köparna av matlök inte köpa mer under höstmånaderna än som behövs för att nått och jämnt täcka behovet fram till årsskiftet, och så avvakta de att tullsänkningen på 15 öre skall inträda. Därpå köpa de för resten av säsongen av den utländska löken. Denna säljes då till priser, om vilka vi här inte kunna konstatera, om de äro självkostnadspriser, innesluta någon vinst eller äro dumpingpriser. Jag skulle tro, att här föreligger en parallell till en fråga, som vi hade uppe häromdagen och där herr Sjö Dahl talade mycket kraftigt för en motsatt uppfattning mot den han förfäktar nu. Han anförde som ett skäl för att man skulle bibehålla tullen på gummiringar till traktorhjul, att när det kommit upp en ny verksamhet, som kanske just kämpar sig fram i portföret, får man inte försvara det för den. Jag skulle tro, att det är likadant med denna försöksodling på de vanliga åkrarna, att det inte går för vem som helst att plötsligt sätta i gång med den. Man måste nog ha större omfattning på odlingarna, man måste lägga om hela jordbruksdriften. I de trakter av Öland, som jag närmast känner till, är det ett faktum, att jordbrukarna i flera kommuner nästan inställt den vanliga jordbruksproduktionen och övergått till att odla huvudsakligast fröer och andra handelsväxter; bl. a. matlök. Detta har inte pågått så värst många år, utan man har just provat sig fram och har nu kommit så långt, att man blivit fullt skicklig i odlingstekniken och fått fram en högklassig vara, som blivit väl skördad och väl behandlad. Om detta just nu skulle fördäras för dessa jordbrukare, stå de i en obehaglig situation genom att de nu ha lagt ned sin kreatursuppfödning. Hela deras växtföljd har blivit någonting helt annat än för ett vanligt jordbruk, och de stå i samma situation som Trelleborgsfabriken gör med sina gummiringar. Därför tycker jag det är litet svårt att förstå, hur samme talare kan inta en konträrt motsatt ståndpunkt i ett fall, där man faktiskt kan påvisa så stora likheter.

Om importen av matlök var mindre i år än i fjol, så beror detta nog därpå, att den inhemska odlingen varit större. Den har utökats, och det har inte funnits avsättning för lika stora kvantiteter utländsk lök som tidigare. Om nu alla länder sätta upp alla möjliga hinder vid sina gränser — så att vi inte kunna sälja mer än vissa kontingenter av t. ex. fläsk och smör — det senare är redan kontingenterat i Tyskland, men därjämte har England ju antytt, att det kommer att kräva en annan handelsbalans av oss, och man kan därför riskera en kontingentering även för Englands del beträffande smöret — så är det väl nyttigt och bra, om man undandrar så stora arealer som möjligt av

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

den svenska åkerbruksjorden till annan odling, som då fyller ett legitimt behov på att annat område. Skulle det sedan komma att odlas så mycket matlök här i landet, att den inte kan avsättas, även om det inte importeras någon lök alls, då få givetvis odlarna finna sig i att priset sättes ned efter vad inom landet lagen om tillgång och efterfrågan nödvändiggör. Men att de skola behöva sänka priserna på grund av en import till priser, som sannolikt äro av dumpingkaraktär, tycker jag är en orätt mot dessa odlare, som inte ha gjort något annat än att de försökt slå sig fram på en ny väg, vilket efter vad jag kan förstå är värt all uppmuntran.

Att utskottet inte velat direkt bestämma sig för den eller den tullsatsen utan överlåter detta åt Kungl. Maj:t, vilket herr Elon Andersson ansåg vara så principiellt oriktigt, beror helt enkelt på att utskottet med den korta tid som återstod inte ansåg sig kunna fullt utreda de handelspolitiska förhållandena. Det är av den anledningen utskottet velat låta Kungl. Maj:t närmare undersöka den saken. Om inte så varit fallet, hade utskottet säkert inte dragit sig för att uttala sig ännu mer positivt.

Herr talman! Om första kammaren i olikhet mot andra kammaren skulle avslå utskottets hemställan, har den faktiskt gjort sig skyldig till en sak, som jag tror kommer att bli till förfång för dem det gäller och samtidigt till förfång även för andra odlingar. Jag anser nämligen, att det inte är tillräckligt, att vi hålla på med vår vanliga jordbruksdrift, utan det är önskvärt, att så stora delar som möjligt av vår åkerjord användes till annan odling. Med den handelspolitik, som är dominerande i världen, borde vi slå oss på ytterligare andra saker, oljeväxter, humle, äggviterika fodermedel och allt sådant, som kan draga jorden från den vanliga odlingen. Likaså anser jag, att vi böra producera mer handelsväxter av annan art. Skulle nu riksdagen motsätta sig nu ifrågavarande ändring, bleve säkerligen även andra avskräckta från att ta några initiativ i en riktning, som jag anser vara önskvärd.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Björck**: Herr talman! Det mycket försiktiga uttalande, som utskottet här gör, när det inte självt föreslår någon bestämd tullsats utan överlåter åt Kungl. Maj:t att under vissa förutsättningar besluta höjd tull, tycker jag denna kammare liksom andra kammaren borde kunna gå med på. Jag anser detta förslag endast vara en förbättring, ett fullföljande av det beslut riksdagen fattade 1936. Att januari och februari månader då inte togos med, har varit en stor nackdel för odlarna. En undersökning, som gjordes vid senaste årsskiftet, gav nämligen vid handen, att i Skåne och på Öland, där dessa löksorter förnämligast odlas, fanns det över 1.000 ton, alltså över 1,000,000 kg lök osåld. När sedan den 1 januari den utländska löken fick komma in till en tull av endast 5 öre per kg, fanns det inga möjligheter för dessa odlare att få sin vara såld. Riksdagsmän från dessa trakter ha berättat, att i vissa fall ha jordbrukarna måst realisera sina inneliggande förråd till 5 kronor per 100 kg, i andra fall ha de använt löken som kreatursfoder. Lök är ju en rätt hållbar vara, och givetvis vänta importörerna, tills tullen sjunker, och under dessa månader ta de in så mycket, att det fyller landets behov under lång tid framåt. Om vi nu kunna täppa till denna lucka och således höja tullen till 20 öre under de tre månader, som föreslagits, kunna vi ju räkna med att de svenska odlarna kunna sälja sin vara under denna tid och få det pris, som de behöva för den.

Det är huvudsakligast i Skåne, i vissa trakter av Östergötland och på Öland, som denna matlök, varom det här är fråga, odlas, men givetvis inverka tullen och matlökspriserna även på den röda löken, som ju odlas mest här uppe. Den

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

där stora gula löken, kan inte odlas mer än på de mera gynnsamt belägna platserna.

Man säger nu, att importen har sjunkit, men den utredning jag här har från trädgårdsutredningen, vilken pågick ett helt år, visar ju helt andra siffror. Vi hade vissa år en import på 4 à 5 miljoner kg — den sjönk 1936, men i fjol var den åter uppe i cirka 4 miljoner kg. Vad som är anmärkningsvärt är emellertid, att år 1937 — jag har ingen statistik för 1938 — importerade man under tiden januari—maj cirka 3 miljoner kg matlök, medan man under hela den övriga delen av året när den högre tullen uttogs, inte importerade fullt en miljon kilogram. Man vråker således in varan, när den är billig, för att sedan ha den till hands. Givetvis inverkar detta menligt för odlarna under hela säsongen. Den som tvivlar på dessa siffror kan ju få del av den statistik, jag har här. Nu kan man se statistik olika, och när herr Sjö Dahl drog sina siffror, erinrade jag mig det gamla påståendet, att med statistik kan man bevisa nästan vad som helst. Det beror på hur man använder den. Men man skall inte ta uppgifter för ett år eller några månader, utan man måste ha uppgifter för flera år i sträck. Då ser man i viss mån, hur tullen inverkar. Ingen kan emellertid komma ifrån, att de månader av året, när tullen endast är 5 öre per kilogram, ha vi onormalt stor import, och det är inte så trevligt för de odlare, som då måste göra förlust och inte kunna sälja sin vara.

Nu säger man här, att utredningen är otillfredsställande o. s. v. Det var särskilt herr Sjö Dahl, som tryckte på detta. Jag antar dock, att när det sammansatta utskottet i fjol hade en mycket utförlig utredning, verkställd av fackmän, så ansåg utskottet i år, att det fanns skäl nog för dess beslut, utan att man skulle behöva en ny utredning på detta område. Frågan är ju rätt liten, det gäller endast en höjning av tullen under tre månader, och jag skulle inte så mycket orda om den, om jag inte förstätt, att det för vissa personer gäller en viktig principfråga. Men jag tillåter mig fråga: vart skulle det taga vägen om vi även på andra områden skulle följa de frihandelsprinciper, som hr Ohlin och andra här gjort sig till talesmän för? Då måste man göra det inte bara i fråga om trädgårdsodlingen utan också i fråga om industrien och jordbruket. Trädgårdsodlingen har hittills haft otillräckligt skydd, och följderna se vi nu. En mycket stor del, nära hälften av de utövande trädgårdsodlarna leva på en standard, som är alltför låg, och med en årsinkomst, som för många är mindre än för de sämst betalda bland industriarbetarna. Vilja herrarna ha bevis för detta, så var så god, de finnas här i trädgårdsutredningens betänkande. Nu invänder man att trädgårdsodlarna äro så dåligt organiserade. Jag erkänner detta. Men den sak det nu gäller, berörs inte så mycket av organisationsförhållandena. Och då hr Elon Andersson påstår, att organisationen alltjämt står på samma ståndpunkt som förut, är detta för mycket sagt. Organisationsarbetet har pågått under hela året, riksorganisationen är nu färdigbildad, och meningen är att den skall träda i funktion så snart odlingssäsongen inträder. Man kan under sådana förhållanden inte påstå, att ingenting åtgjorts i vad det gäller organisationssträvandena.

Skola vi tänka oss att även för trädgårdsodlarna skapa en skälig levnadsstandard måste vi också ge dem det skydd, som de, vilka ha sin näring inom industrien och jordbruket nu ha. Det är knappast rättvist att de förhållanden, som i vissa fall äro rådande beträffande denna odling, skola få fortsätta.

Invändningen att utskottet inte presterat någon uredning i frågan har jag nu delvis besvarat, och i fråga om organisationen har jag sökt visa hurudant läget verkligen är. Och jag vågar påstå att jag är en smula sakkunnig just på detta område.

Jag skall, herr talman, inte ytterligare förlänga debatten. Jag vill endast

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

hoppas att denna kammare i likhet med medkammaren går med på det mycket försiktiga förslag, som utskottet här har framställt. Jag tror inte att det föreligger några som helst risker att ge Kungl. Maj:t denna fullmakt, ty den kommer, som utskottet också förutsätter, inte att användas utan att skäl därtill föreligga.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

I herr Björcks yttrande instämde herr Nilsson, Bror.

Herr Heiding: Herr talman! Det var egentligen för att bemöta herr Ohlin som jag begärde ordet. Han var något förundrad över att jag förordat en odling av andra växtslag än spannmål, potatis och rotfrukter. Jag vill emellertid påminna om att riksdagen i år anslagit rätt stora summor till nya odlingar — det skall odlas soja, raps och lin m. fl. nya sorter. Om jag inte minns fel motsatte sig herr Ohlin ingalunda detta utan gick med på att bevilja det anslag, som var föreslagit från regeringens sida. Jag finner det då rätt egendomligt om vi, då vi ha en sådan odling som det här är fråga om, inte skulle ge den ett sådant stöd att den kan bibehållas.

Det är alltså önskvärt, anser jag, att få till stånd nya odlingar där sådana gå att frambringa. Undersökningar ha gjorts av vetenskapsmän inom Utsädesföreningen i Svalöv, och dessa ha ansett att det i vissa trakter av vårt land skulle gå för sig att odla en hel del nya växter. I synnerhet äro Öland och den sydöstra kusten mycket lämpliga för sådana nya odlingar, och därför tycker jag att vi böra uppmuntra sådana försök och allra minst anse det olämpligt vad som i den vägen föreslås.

Jag nämnde nyss att det inte gick att sälja de kvantiteter matlök, som man har liggande, och jag skall nu be att få hänvisa till en förteckning, som jag här håller i min hand — en liknande förteckning har även tidigare överlämnats till utskottet. Där finnas upptagna namnen på samtliga odlare, som hade lök till försäljning den 1 januari, och det visar sig att den sammanlagda kvantiteten uppgick till cirka 625 ton. Av denna lök anses det att ungefär halva partiet ännu är osålt och nu inte kan säljas till något pris. De bjödos i januari 5 eller 6 öre per kilo, men de tänkte att det skulle kunna räknas med något högre pris framdeles. Emellertid har det senare visat sig omöjligt att kunna sälja någonting alls. Det är ju uppenbart att det måste vara ren förlust att sälja lök till 5 eller 6 öre per kilo. Jag undrar hur det skulle vara om för andra produkter, exempelvis industrivaror, som äro skyddade, tullen skulle sättas ned under vissa månader av året. Då kunde man vara förvissad om att de inte längre hade det skydd de behöva. Man kan ta en sådan sak som skotullen — jag undrar, herr Ohlin, hur det skulle bli om den sattes ned den 1 januari? Säkerligen vore det inte många, som icke väntade tills de kunde köpa skor till billigare pris. Herr Ohlin kanske inte väntade, ty han behöver inte tänka på priset, utan köper sina skor när han behöver dem. Men den stora massan skulle säkerligen ordna det så att de gjorde sina inköp till billigaste pris, i synnerhet om förhållandena voro likartade år ifrån år. Jag menar alltså att sådana tullar inte äro någonting att förorda.

Det finns heller ingen möjlighet att här tala om avsättningsförhållandena, en fråga som herr Elon Andersson var inne på. Hur skall man ordna avsättningsförhållandena även med en aldrig så stark organisation, när köparna veta att de kunna köpa billigare i januari, februari och mars? Inte äro de väl så okloka att de under sådana förhållanden skulle köpa och lägga på lager under höstmånaderna, i november och december, och sedan ha alla utsikter att tvingas sälja till priser, som måste bli förlustbringande. Så okloka äro inga köpmän.

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

Därför är det märkvärdigt att man överhuvud taget kan ta upp frågan om av-sättningsförhållandena för en sådan vara som denna. Jag vill understryka att jag i detta uttalande inte inbegriper alla produkter, som frambringas i vår trädgårdsodling, men uttalandet gäller den odling som dagens debatt rör sig om. Beträffande denna går det inte att ordna avsättningsförhållandena på ett lämpligt sätt.

Herr Elon Andersson var också inne på och talade om att inga övertygande skäl presterats för att ge regeringen denna fullmakt och att man överhuvud taget skulle vara mycket varsam när det gäller att ge dylika fullmakter. Ja, jag kan mycket väl förstå, att herr Andersson inte har något större förtroende för denna regering, som skulle utrustas med en sådan fullmakt. Jag tror emel-lertid för min del att man i en sådan fråga som denna inte bör dra sig för att lämna fullmakten, då i detta fall ingen borde kunna motsätta sig den måttliga tullförhöjning, som här är föreslagen.

Jag ber därför, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr **Björnsson**: Herr talman! Herr Ohlin anmärker att utskottet »inte ansett sig böra anföra» någon statistik. Om i detta yttrande skulle ligga den meningen, att utskottet överhuvud taget skulle ha provat frågan huruvida sta-tistik skulle tagas med eller inte, så är detta oriktigt. Utskottet fattade ståndpunkt alldeles oberoende av all statistik och alldeles oberoende av all ut-redning. Förslagsställaren förklarade kort och gott: »Jag tycker att vi kun-na göra på det här viset.» Vi invände naturligtvis att frågan inte var utredd. »Det är inte tid med det nu», fingo vi till svar. Jag måste sålunda beklaga att ett utskott, sammansatt som detta, fått denna fråga om hand. Från konsu-mentsynpunkt är frågan visserligen inte stor, men man kan göra mycket ohägn med småsaker också.

Därtill komma de handelspolitiska synpunkterna, och i denna del var frågan heller inte utredd. Det handelspolitiska läget ändrar sig från dag till dag. Herr von Heland upplyste nyss kammaren om att det just från handelspoli-tiska synpunkter skulle vara något högst förträffligt att gå med på vad som här krävdes. Det är då ganska märkvärdigt att ledningen för utrikesdeparte-mentet och handelsdepartementet, om man där skulle ha något intresse för den-sa sak, inte är närvarande i kammaren. Även om de inte toge ledningen i de-batten skulle de väl ha velat bekräfta herr von Helands utsaga. Det är myc-cket möjligt att herr von Heland har rätt och det är möjligt att han en gång i världen kommer att leda vår utrikespolitik. Men tills vidare få vi väl i nå-gon mån lita på de myndigheter, som ha hand om vår handelspolitik utåt. Det gick alltså med handelspolitiken alldeles på samma sätt, som det gick med handelsstatistiken. Det fanns inte ett spår av intresse i det sammansatta ut-skottet för den saken heller.

Nu vill jag, herr talman, till en början försöka att avföra ett avsnitt av frå-gan från diskussionen. Detta är inte en fråga som rör trädgårdsnäringen, och herr Björck kan inte i egenskap av trädgårdsmästare åberopa någon särskild sakkunskap. Herr Heiding har mycket riktigt sagt att det är en jordbruks-fråga. Odlingen sker i fältmässig skala med hästdriven skötsel av jorden o. s. v. Vidare skulle nog herr Björck också vid närmare eftertanke ta till-baka en »beskyllning» mot oss, nämligen att vi äro frihandlare. Visst inte! Vi ha ingalunda yrkat att de tullar, som finnas, skola tas bort. Det är snarare den andra sidan som är protektionistisk, och herr Björck är mycket pro-tektionistisk. Vi äro på sin höjd konservativa, liksom när det gällde tullen på gummiringarna för någon tid sedan. Som vanligt bliva folk, som nyligen bör-jat omfatta en åskådning, väldigt entusiastiska. Och jag fick det intrycket

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

att herr Björck som representant för det frisinnaade partiet nu blivit en alldeles oerhörd entusiastisk protektionist.

Jag vill emellertid nu se på saken från rent tulltekniska, ekonomiska och sakliga synpunkter. Då det gäller att sätta en säsongtull är det ofta lyx-synpunkterna, som äro avgörande. På den färska potatisen ha vi en fantastisk tull av 1 krona per kilo eller någonting sådant. Det är ingen reson i detta, men det spelar inte så stor roll — det är de mest bemedlade i samhället som få betala. Men om man utsträcker giltighetstiden för säsongtullar månad efter månad, eller som i detta fall från sju till tio månader, blir tullen faktiskt en beständig tull, och det är vad utskottet här föreslår riksdagen att ge sig in på. I samma ögonblick finns det också anledning att pröva saken rent kvantitativt. Då är, som herr Ohlin ådagalade, 20 öre i tull för en vara, som kostar 15 öre, någonting fullständigt groteskt. Tullen är större än varans värde. Herr Mannerskantz har just demonstrerat varthän sådant leder då han sade, att på Öland har man gjort sig av med kreaturen och i stället börjat odla rödlök och matlök i skydd av den höga tullen. När den i alla fall inte räcker till kommer man och vill ha den höga tullen under den längre tiden av året. Men, fortsätter herr Mannerskantz, om det sedan man fått denna tull på 20 öre ändå produceras för mycket lök, få odlarna lyda den obönhörliga prislagen om tillgång och efterfrågan och nöja sig med de priser de kunna få. Men det göra de visst inte, herr Mannerskantz! Jag skall be att få åberopa ett exempel. Vi ha en fullständigt barock tullsats på 20 öre på potatismjöl. Så länge den fick verka automatiskt ledde den till en utveckling, som då den kulminerade kan beskrivas ungefär med följande ord. Det gjordes försök, och dessa försök lyckades, att få till stånd en trust eller en kartell. Denna blev däremot ganska misslyckad. När den nya skörden kom i marknaden låg den inne med ett lager av potatismjöl från föregående års skörd, motsvarande ett helt års konsumtion. Detta potatismjöl led av alla de fel och brister som potatismjöl överhuvud taget kan lida av och vilka subsummeras under fem grader: gult, surt, illaluktande o. s. v. Och detta stora lager finansierades till ungefär hälften av beloppet med växlar, för vilka leverantörer voro betalningsansvariga tillsammans med trusten. Priset i Sverige låg under världsmarknadens. När man hunnit så långt fick staten starta en potatismjölreglering och vi fingo en potatismjölsnämnd. Nu tycker jag att herrarna skulle kunna lugna sig till nästa riksdag, innan herrarna slå in på en väg, som kan leda till att vi få en matlöksnämnd.

Herr von Heland erhöi nu ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Herr Björnsson måste väl medge att det är taktiskt klokt att den, som underhandlar, ej oroar underhandlingarna genom att vidta åtgärder, som kunna verka irriterande. Så kunde ha varit fallet om exempelvis regeringen nu hade föreslagit riksdagen vissa tullhöjningar. Men får den, som underhandlar, stöd av en annan bör detta väl däremot stärka underhandlaren ställning. Och jag har den uppfattningen att riksdagen genom att följa utskottets förslag lämnar regeringen ett lämpligt handelspolitiskt vapen.

Ordet lämnades härefter för kort genmäle till herr Björnsson, som anförde: Herr talman! Om våra underhandlare velat ha hjälp av riksdagen, så föreställer jag mig att det sammansatta utskottet under hand skulle ha fått reda på denna sak och att de inte använt herr von Heland för att här i kammaren framföra detta.

Herr Sjö Dahl: Herr talman! Till vad som här sagts om de handelspolitiska spörsmålen skulle jag kanske våga lägga, att utskottet i varje fall har blivit varnat för att stödja kravet på matlökstull.

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

Jag begärde ordet för att konstatera, att det väl ändå både av herr Heidings och andra anföranden rätt tydligt framgått, att vad det här gäller i själva verket är en fråga om avsättningen av lök. Denna är oordnad. Man håller på att skapa en organisation, den är måhända färdig till det yttre, men den har ännu inte visat sin förmåga. Den förutsättning för ett ingripande, som riksdagen uppställde förra året, föreligger alltså inte i år. Man bör först se vad odlarna skola kunna göra, och jag tror något mer på odlarnas förmåga i detta hänseende än herr Heiding.

Det har vidare sagts att det här inte föreligger någon inbördes konkurrens. När lantbruksstyrelsen 1925 yttrade sig om lagförslaget på matlök förklarade den, att 15 öre som säsongtull räcker när det gäller Skånelöken, men föreslår man 20 öre måste man nog ha tänkt på Mellansverige, där en sådan tullsats kanske behövs. Vittnar inte detta uttalande uppenbarligen om att lök på vissa håll i landet, där det finns lämpliga jordar, kan odlas med sådan framgång, att den utsätter den mellansvenska lökodlingen för en ytterst hård konkurrens? Är saken för närvarande utredd, så att herrarna verkligen kunna avgöra om det är beroende på inbördes konkurrens att odlarna, efter vad de påstå, inte erhålla tillfredsställande priser, eller är det beroende på import? Den frågan är faktiskt inte utredd och alltså inte heller ärendet färdigt för beslut från riksdagens sida.

Herr Mannerskantz ansåg att jag hade företrätt två olika synpunkter då jag talade om traktorningarna för en tid sedan och då jag talade i dag. Men när det gällde gummiringstullen var det ju fråga om sänkning av tullen under det nuvarande läget, samtidigt som en industri i branschen startade i vårt land. Här är det fråga om höjning av tullen för en odling som redan är i gång. Det är väl ändå en smula skillnad mellan plus och minus. Herr Björnsson har redan förklarat, att det här inte är fråga om någon principiell frihandel, alldenstund vi ju ha 5 öres tull under fem månader av året och under de återstående sju månaderna 20 öres tull. Och när staten hjälper fram en organisation för att ordna produktionen från mer enhetliga synpunkter, då är det inte fråga om principiella frihandelssynpunkter vare sig när det gäller handeln inom landet eller handeln de olika länderna emellan. Det enda spörsmålet härvidlag är i själva verket, om man utan utredning skall gå till ett beslut, eller om man skall ställa sig avvaktande till dess en tillfredsställande utredning föreligger. Det sistnämnda är den metod, som mest överensstämmer med den besinningsfullhet, som brukar utmärka såväl utskottens som kamrarnas förhandlingar och beslut.

Herr Wohlin: Herr talman! Jag har för min del under senare år icke brukat besvara kammaren i tulldebatter, då jag oftast haft tillfälle att yttra mig som remissinstans på ärendenas förberedande stadier. I förevarande fall vill jag emellertid livligt vädja även till industriarbetarklassens representanter att följa utskottets linje. Herr von Heland har här såsom ledamot av traktatberedningen i den utsträckning, som sekretessen tillåter honom att yttra sig, berört vissa handelspolitiska spörsmål. Det kan ju aldrig vara lämpligt att allt för mycket i parlamenten fördjupa sig i ömtåliga utrikespolitiska angelägenheter. Då jag emellertid står fullständigt fri från alla myndigheter, som hava med dessa spörsmål att skaffa, kan jag måhända ändock få erinra kammaren om att därest det pågår från svensk synpunkt svåra och besvärliga handelspolitiska förhandlingar med en främmande makt, där viktiga svenska exportintressen komma i betraktande och detta främmande lands intressen på vår svenska marknad företrädesvis gäller jordbruks- och trädgårdsprodukter, så är det — oavsett vilket land jag talar om och oavsett de olika artiklar jag

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

kan åsyfta — ganska naturligt att vårt lands ställning såsom förhandlande part väsentligen stärkes genom en sådan tullfullmakt, som i förevarande fall är föreslagen. Det behöves icke bli någon höjd tull. Det är ju också helt försiktigt i utskottsutlåtandet angivet, att fullmakten skall tillämpas endast om Kungl. Maj:t finner anledning att sätta denna högre tull under vissa månader i funktion. Det kan hända att de svenska intressena komma att bäst tillgodoses och de största vinsterna för vårt näringsliv komma att vinnas därest fullmakten finns, men icke användes eller endast partiellt kommer till användning. Jag har på detta försiktiga sätt velat ge uttryck åt min uppfattning med avseende på den handelspolitiska delen av denna fråga. När man har en smula kännedom om vilka svenska intressen det här gäller, tror jag att man bör tillmäta de synpunkter, som herr von Heland framfört, en utslagsgivande betydelse i förevarande sammanhang.

Till sist, herr talman, vill jag erinra om att tullen på matlök under icke mindre än tre årtionden utgjorde 10 öre, att den nedsattes till 5 öre under svåra förhandlingar med det dåvarande Spanien, varvid vi genom denna nedläggning vunno på den tiden avsevärda handelspolitiska vinster för vår export, att denna tullsats på 5 öre självfallet är onödigt låg även efter 1880- och 1890-talets begrepp, att riksdagen för tre år sedan införde en säsongtull — jag förmodar med biträde av de flesta och kanhända även av regeringspartiets anhängare — och att det nu endast gäller att utöka tiden för denna säsongtull med tre månader. De reflexioner angående tullens storlek i förhållande till varans värde, som en ärad talare på Stockholmsbanken gjorde, kunna nog vinna tillämpning på åtskilliga tullsatser, som finnas i vårt land. Jag tror ej att man får tillmäta dessa invändningar större betydelse i en situation som den förevarande. Det gäller här en lantbruksproduktion, som icke är skyddad genom några slag av regleringsåtgärder, men som har en betydande vikt för därav berörda landsdelar, och slutligen är det mera allmänt sett ett ganska betydande svenskt näringspolitiskt intresse, som ligger bakom detta utskottsutlåtande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson, Elon: Herr talman! Till herr Heiding vill jag säga, att min avvisande inställning gentemot beviljandet av denna fullmakt inte beror på att jag saknar tilltro till nuvarande Kungl. Maj:t utan på att jag har respekt för riksdagens rättigheter.

Herr Mannerskantz, som säkerligen känner till saken, påpekade nyss för kammaren att lantbrukarna på Öland i mycket stor utsträckning ökat odlingen av matlök på sista tiden. Detta måste betyda att odlingen redan under nuvarande villkor är lönande, annars skulle man väl inte öka produktionen. Jag tycker att det är en egendomlig situation när man gör gällande, att ju större odlingen är, desto större krav skall man också ställa på stödet för odlingen. Det är ett bakvänt resonemang. Herr Mannerskantz erkände också att utskottet inte funnit frågans handelspolitiska sida tillräckligt utredd, men han ville hänskjuta den saken till Kungl. Maj:ts prövning och definitiva avgörande. Jag undrar om det kan anses vara ett tillfredsställande sätt av riksdagen att bevaka sina rättigheter och tillgodose sina skyldigheter att till andras ej blott prövning utan även avgörande medvetet skjuta ifrån sig en fråga, som den finner vara så otillräckligt utredd.

Herr Bondeson: Frånsett de talare, som här i kammaren talat emot ett skydd för matlöksodlingen, ha endast representanter för Öland och Kalmar län framfört sina synpunkter för denna odlings skydd.

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

Jag vill nu som representant för de västliga delarna av Skåne särskilt vända mig till de herrar kammarledamöter, som komma att följa med riksdagsresan nu om någon tid och be dem att se på de matlöksodlingar, som finnas på vägen mellan Malmö, Landskrona och Hälsingborg. De lättare sandjordarna äro framför allt, när de icke äro användbara för vete- eller rågodling, mycket användbara för odling av matlök och då är det väl icke mer än rätt, att man söker vårda denna odling. Den är också värd att vårda.

När man nu hör här i kammaren, att matlök utbjudes till ett pris av 3 eller 4 öre per kilo och till och med till så lågt pris att den, som man här har sagt, måst komposteras, kan man ställa den frågan: kan icke riksdagen ge denna odling ett sådant skydd, att den kan ge odlaren sin lön?

Då det har påtalats här, att matlöksodlingen bör vara en jordbruksodling och icke uteslutande en trädgårdsodling, vill jag som jordbruksrepresentant därför uttala, att jag starkt reagerar mot, att man icke kan skänka denna odling det skydd, som den är i behov av.

Jag skall helt kort, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Löfvander: Jag skall icke förlänga debatten, men jag nödgades begära ordet, då herr Björnsson gjorde gällande, att matlöksodling icke var någon trädgårdodling. Jag vågar påstå, att i våra bygder är det en trädgårdsodlarfråga. Jordbrukarna odla icke matlök i Malmö-trakten åtminstone. Herr Sjödahl har lagt ned mycken energi för att motarbeta det utskottsförslag, som föreligger här, och som slutkläm säger han: saken är icke utredd och färdig från riksdagens sida. Jag undrar, när herr Sjödahl anser, att denna fråga är utredd och färdig för riksdagen. Jag tror, att om vi skola vänta till dess, blir det troligtvis slut med all matlöksodling i detta land.

Herr Björck: Herr talman! Herr Björnsson beskyller mig för att vara protektionist. Jag anser dock, att under nuvarande förhållanden kunna protektionister och frihandlare ta varandra i hand. Vi ha nu under de senaste åren fått besluta från fall till fall, och vi ha gått in för att skydda vissa näringar och odlingar. Vad vi sedan fått för namn, om man kallar oss protektionister eller frihandlare, det spelar i detta fall ingen roll. Vid 1931 års riksdag beskyllde herr Björnsson mig också för att vara protektionist. 1932 års riksdag beslöt emellertid enhälligt att fastställa högre tullsatsar på vissa trädgårdsprodukter än vad jag hade förordat 1931, och ändå var det ingen, varken herr Björnsson eller någon annan, som kallade oss för protektionister. Vi ansågo alla, att det var nödvändigt att vidtaga dessa åtgärder i det läge, vi hade kommit.

Det är rätt roligt att höra på herr Björnsson och herr Sjödahl. Herr Björnsson anser, att detta är en ren lantbruksfråga som ej berör trädgårdsodlarna, medan herr Sjödahl förklarar, att trädgårdsodlarna ej kunna få detta stöd, enär de icke äro tillräckligt organiserade. Vilken av herrarna skall man nu tro? Herr Björnsson har nu också dragit fram den gamla historien om potatismjölet. Den få vi i regel höra en gång varje år, och jag tycker, att herr Björnsson kunde komma med någonting annat, som vore litet nyare och litet mera bevisande än den där gamla historien.

Ingen kan emellertid komma ifrån, att odling av den gula matlöken är en jordbruksfråga, men som jag sade i mitt förra anförande, inverkar priset på den på priset å den röda löken, som odlas av trädgårdsodlarna i stor utsträckning. Priset på den gula och den röda matlöken hänger således i viss mån samman.

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

Herr **Ohlin**: Jag begärde ordet under herr Wohllins yttrande, men innan jag går in på hans ganska överraskande uttalande, skall jag tillåta mig att till herr Heiding säga, att jag var ingalunda förvånad över, att en ny odling här skulle växa fram. Jag tillät mig att säga, att man vid varje tillfälle måste överväga, hur högt det tullskydd bör vara, som med alla hänsyn tagna i betraktande kan anses vara berättigat till stöd för en ny odling.

Med anledning av vad herr Björck sade om frihandelsprincipen, vill jag säga, att här är det en tull, som redan utgör från 33 procent till bortemot 100 procent av varans värde under olika tider av året. Det är då egendomligt, att det skall kallas för frihandelsprinciper, om man säger, att tillsvidare kunna vi väl nöja oss med status quo.

Från deras håll, som här ha talat för utskottet, har man icke, såvitt jag har observerat, på någon hand framfört argument rörande tullförhöjning. Det är väl ändå ganska egendomligt, att det här bara är fråga om att höja i största allmänhet en tull och utan något försök till avvägning, huruvida en så hög tull, som den Kungl. Maj:t här skulle få rätt att införa, kan anses vara skäligen eller icke. Man har icke bestritt de av mig angivna siffrorna att här är det fråga om en tullsats upp till 125 procent av värdet. Vad garanterar, om riksdagen i dag beslutar sig för denna tullförhöjning, att icke alldeles samma argument, som ha anförts här i dag, kunna anföras den gång i framtiden, då det gäller en tullförhöjning till 200 eller 300 procent av varans värde.

Det tycks vara så, att med det rätt höga tullskydd, som redan finnes, undergår denna odling en betydande och snabb utveckling. Det förefaller snarast som om svårigheterna uppkommit genom att produktionen utvecklats väl hastigt. När herr Bondeson påpekade, att varan utbjudes för 3 à 4 öre per kilo, kan det ju inte bero på att det kommer in utländsk matlök, som först betingar ett pris av 15 à 16 öre per kilo och sedan belägges med en tull av 5 öre per kilo. Det blir ett pris på 20 öre. Om den svenska varan tillfälligt går ned i pris, måste det bero på överfyllnad, som i sin tur måste sammanhånga med bristfällig organisation.

Det förefaller mig, som om det här inte alls gäller frihandel eller tullskydd, men man kan tala om tre principiella krav ur annan synpunkt, nämligen för det första att det bör föreligga en grundlig utredning, för det andra att det bör vara ett tullskydd av skäligen höjd, och för det tredje att riksdagen icke ger Kungl. Maj:t en sådan här allmän fullmakt utan tvingande skäl. Jag kan icke finna, att något av dessa tre krav äro uppfyllda.

Vad sedan herr Wohlin beträffar, hänvisade herr Wohlin med, jag kanske vågar säga, en smula allvarstygnd stämna till de besvärliga förhandlingar, som här föras mellan Sverige och viss främmande makt, och uttalade, att riksdagen nu bör hjälpa Kungl. Maj:t med denna tullförhöjning. Jag vill därtill genmäla, att det givetvis är Kungl. Maj:ts sak att begära alla de fullmakter, som Kungl. Maj:t här anser vara befogade, att någon sådan begäran om ytterligare fullmakter, såvitt man har sig bekant, icke har framkommit och att det torde vara uppenbart, att de fullmakter, som här kunna spela någon väsentlig roll, måste vara av helt annan art och täcka vida större områden än som nu ifrågasättes. Därtill kommer emellertid, att Kungl. Maj:t har redan den fullmakt, som herr Wohlin nu efterlyser beträffande denna enda lilla vara. Kungl. Maj:t har ju en generell fullmakt att utöver den enligt tulltaxan utgående tullavgiften belägga varan med en särskild tilläggstull till högst tre gånger samma belopp som denna senare eller, om varan enligt taxan är tullfri, påföra tull till högst en fjärdedel av det belopp, vartill varans värde uppgår. Kungl. Maj:t har alltså fullmakt att fyrdubbla denna tull. Det är onekligen en smula överraskande, att medlemmen av traktatberedningen herr von

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

Heland och chefen för generaltullstyrelsen herr Wohlin underlåta att nämna, att Kungl. Maj:t redan har denna oerhört vidsträckt fullmakt och därför icke torde ha behov av att här beträffande matlök få ytterligare någon fullmakt. Därtill kommer, att om riksdagen nu skulle besluta i den här saken eller om det tillkommit ett dylikt beslut på annat sätt, skulle det säkerligen vid förhandlingarna verka lika irriterande, och man kan då säga, att Kungl. Maj:t icke själv har vågat att begära den här fullmakten, men är mycket glad, att riksdagen givit Kungl. Maj:t denna fullmakt. Jag tror mig kunna säga, att jag känner tillräckligt till dessa förhandlingar för att våga säga, att från utländsk makts sida skulle genast framföras: Varför har icke Kungl. Maj:t i Sverige förhindrat, att riksdagen gjorde detta, som vi betrakta som en mot oss riktad åtgärd?

Alltså, herr talman, under hänvisning till att de vanliga principiella kraven på tullförhöjning här äro uppfyllda och under påpekande vidare av, att Kungl. Maj:t redan har fullt tillräcklig fullmakt och att Kungl. Maj:t icke har begärt ytterligare fullmakt, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Bärg, Johan*.

Herr von Heland: Herr Ohlin torde åtminstone även ha kunnat läst att denna fullmakt gäller endast mellan riksdagarna.

Herr Löfvander: Herr Ohlin vill göra gällande att det inte framkommit argument för, att det skulle finnas behov av en förhöjd tull. Lantbruksstyrelsen har visat, att produktionskostnaderna för matlök utgöra cirka 20 öre per kilo — något lägre i Skåne och något högre i Mellansverige — och då nu priset på matlök är under 10 öre per kilo, undrar jag, om det inte kan vara anledning att höja tullen under de månader, som föreslås i utskottets utlåtande. Vidare tillkommer ju, som jag tidigare nämnde, att man numera odlar hållbara sorter, som behöva stöd under de första månaderna under året.

Herr Ohlin: Till herr von Heland vill jag endast säga, att de förhandlingar, som det här är fråga om, behöver Sveriges regering ingalunda avsluta, innan riksdagen upplöses.

Herr von Heland: Herr Ohlin, som känner till saken så väl, borde väl också veta, att underhandlingar pågå.

Herr Wohlin: De handelspolitiska förhållandena förbjuda mig att lämna svar till herr Ohlin. Annars vore ett sådant svar synnerligen enkelt.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu ifrågavarande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan i punkten 1 bifalla vad utskottet hemställt i punkterna 2 och 3.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sjödahl* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Om ökat tullskydd för matlök m. m. (Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan i punkten 1 och bifalles vad utskottet hemställt i punkterna 2 och 3.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 57.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om enskilda vägar, m. m.;

nr 76, i anledning av väckt motion angående införande av förbud för markägare att vid vägkorsningar m. fl. platser hava prydnadshäckar och dylikt över viss höjd;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder rörande ersättning av statsmedel för kostnader i anledning av mul- och klöv-sjuka;

nr 78, i anledning av väckta motioner om anslag till stipendieunderstöd kursverksamhet inom byggnadsfacket för landsbygdens småbrukare;

nr 79, i anledning av väckta motioner om anslag för bidrag till uppförande av centrallagerhus för konsumtionspotatis för de fyra nordligaste länen m. m.; samt

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa den statsunderstödda vattenavlednings- och avdiktungsverksamheten berörande frågor jämte i ämnet väckta motioner.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunderna för statsbidrag från statens avdiktningens län jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. statsbidrag till vissa invallningsföretag i Västerbottens län.

I en till riksdagen den 13 april 1939 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 254, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till nio i statsrådsprotokollet omförmälda invallningsföretag vid Ume- och Vindelälvarna i Västerbottens län statsbidrag från statens avdiktningens anslag finge lämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna grunder.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

Ang. statsbidrag till vissa invallningsföretag i Västerbottens län. (Forts.)

1) de likalydande motionerna I: 327 av herr *Johanson, Karl August*, m. fl. och II: 481 av herr *Hansson* i Vännäsby m. fl., vari hemställets,

att riksdagen måtte medgiva, att till de i proposition nr 254 omförmälda invallningsföretagen statsbidragen från statens avdikningsanslag, i vad rörde kostnaderna för de delar av nya företag och påbyggnadsarbeten på äldre företag, som överginge tidigare krönhöjd och dimensioner, finge lämnas i överensstämmelse med i motionerna föreslagna grunder, samt

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag rörande statsbidrag till i motionerna berörd reglering av Bergsforsen;

2) de likalydande motionerna I: 335 av herr *Bäckström* m. fl. och II: 502 av herrar *Sandberg* och *Johansson* i Norrfors, vari hemställets, att riksdagen vid beslut i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 254 måtte medgiva,

antingen, vilket motionärerna i första hand förordade, att med statsbidrag från statens avdikningsanslag finge bestridas samtliga kostnader för ifrågavarande skyddsåtgärder, med undantag allenast för kostnader för de nya invallningsföretagens arbeten, av vilka sistnämnda kostnader intressenterna borde bestrida sådan andel, som procentuellt motsvarade vad intressenterna i de äldre invallningsföretagen för enahanda arbeten haft att på sin tid med egna medel bestrida;

eller, för den händelse bidrag till kostnaderna för ifrågavarande skyddsåtgärder i större eller mindre utsträckning funnes böra behandlas såsom en utgift för vederbörande vägdistrikt, att sådant vägdistriktets kostnadsbidrag skulle i sin tur till fullo ersättas distriktet av statsmedel utan att detta extraordinära statsbidrag toges i beräkning vid bedömandet av vägdistriktets övriga behov av statsbidrag enligt gällande författningar om allmänna vägar, vägdistrikt och statsbidrag till den allmänna väghållningen i riket, under det att övriga kostnader för skyddsåtgärderna bestredes med statsbidrag från statens avdikningsanslag allenast med den begränsning, som i föregående alternativ angivits.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

A) att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition;

B) att motionerna I: 327 och II: 481 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) att motionerna I: 335 och II: 502 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herr *Gabrielsson*, som dock ej antytt sin mening.

Herr **Gabrielsson**: Jag vill först säga, att jag icke kommer att göra något annat yrkande än det, som gjorts i utskottets utlåtande.

Då jag likväl har låtit anteckna en blank reservation, ville jag därvid först säga, att ortsbefolkningen i Vännästrakten är synnerligen tacksam mot statsmakterna för de åtgärder, som skola vidtagas enligt detta förslag, och jag hoppas, att vi skola kunna ordna det så, att en sådan naturkatastrof, som hände under fjolåret, icke skall behöva upprepas. Nu är det emellertid så, att i den kungl. propositionen har föreslagits, att vallarna skola höjas med 70 cm. utöver det högsta vattenståndet, som förekom 1938, det år, översvämningen inträffade. Nu har jag personligen den uppfattningen och många med mig, att man därvidlag har tagit till för mycket. Utskottet har icke vågat sig på

Ang. statsbidrag till vissa invallningsföretag i Västerbottens län. (Forts.)
att föreslå något annat i stället, utan man har nöjt sig med att föreslå, att Kungl. Maj:t skulle få fullmakt att göra en undersökning, huruvida en upprensning av Bergsforsen skulle göra avrinningen hastigare. Därigenom skulle man slippa att pålägga jordbrukarna den kostnad, som ovillkorligen är förknipad med denna höjning av vallarna. Visserligen har Kungl. Maj:t föreslagit, att man skulle få statsbidrag ända upp till 90 procent på den del av invallningen, som skulle höjas utöver vad som tidigare varit. Samtidigt föreslås också, att man skall bygga vallar på de platser, där sådana icke funnits förut. Och härvidlag är det meningen, att jordbrukarna skola deltaga med 50 procent av kostnaderna. Nu komma emellertid de hemman, som åläggas att bygga dessa nya vallar, icke att öka något i värde utöver sådana hemman, som icke bruka översvämmas och således inte behöva bygga några vallar. Det blir därför en mycket tung belastning, som kommer att ävila dessa hemman, om den här saken skall fullföljas. Vi ha då menat, att riksdagen skall ge Kungl. Maj:t fullmakt att göra en undersökning beträffande Bergsforsen för att se, om genom en upprensning av Bergsforsen avrinningen skulle kunna öka så mycket, att man kunde slippa den föreslagna höjningen av vallarna. Vi önska, att Kungl. Maj:t skall sätta i gång med denna undersökning så snart som möjligt.

Utskottet har nu skrivit, att en hastigare avrinning av Bergsforsen skulle kunna hindra flottningen, och det ha också vissa sakkunniga sagt. Nu anser jag för min del, att det behöver man icke befara, ty när älven har stigit så högt, att det är fråga om översvämmning av nuvarande invallning, måste flottningen upphöra. Då kan man icke flotta. När strömmen är så stark, får man skydda timmermagasinen, så att de kunna behålla sitt timmer. Vi sågo under fjolårets katastrof, hur fyra miljoner stockar timmer gävo sig i väg ned mot järnvägsbron vid Vännäs och pressade densamma. Jag understryker ännu en gång, att om det är så stark ström, kan flottning icke förekomma. En hastigare avrinning av Bergsforsen kan icke inverka menligt på flottningen. Man behöver helt enkelt icke befara något sådant, ty innan den här vattenreservoaren fyllts, kan det inte bli fråga om någon översvämmning, och när den fyllts, måste avrinningen bli lika stor vare sig Bergsforsen är större eller mindre. Därför menar jag, att man inte kan åberopa flottningen som ett skäl för att icke Bergsforsen skall upprenas.

Det har också sagts, att en upprensning av Bergsforsen skulle kunna hindra en utbyggnad av Norrfors kraftverk. Jag tror, att det efter den föreslagna undersökningen kommer att visa sig, att det icke heller beträffande kraftverket har någon menlig inverkan om Bergsforsen upprenas.

Vad jag här vill säga är, att man skall naturligtvis icke göra någon ändring i fråga om statsbidraget utan man bör bevilja de medel, som äro föreslagna, men Kungl. Maj:t bör, innan man måste göra vallarna till den höjd, som är föreslagen i propositionen, vidtaga den av oss föreslagna undersökningen.

Sedan vill jag tillägga, att jag har skrivit under en motion, som är fram-buren av herr Bäckström, där man påyrkar, att staten skall betala hela det belopp på 230,000 kronor, som Umebygdens vägdistrikt skall deltaga med. I det fallet har jag icke heller inom utskottet gjort något yrkande. Utskottet säger härom: »Utskottet har redan erinrat, att föreskrift härom lämnats genom utlåtanen vid syneförättning enligt vattenlagen. Besvär mot dessa utlåtanen ha icke anförts. Utskottet torde på grund därav sakna anledning att uttala sig beträffande vägdistriktets bidragsskyldighet.» Nu kan man icke ålägga Umebygdens vägdistrikt att betala hela denna stora summa av 230,000 kronor, och jag vill då uttala såsom mitt önskemål, att Kungl. Maj:t må pröva denna fråga och sedan för riksdagen framlägga förslag om i vad

Ang. statsbidrag till vissa invallningsföretag i Västerbottens län. (Forts.)
män vägdistriktet kan erhålla statsbidrag till hela kostnaden för en dylik anordning.

I övrigt har jag, herr talman, intet yrkande att göra.

I detta anförande instämde herr *Johanson, Karl August*.

Herr **Bäckström**: Herr talman! Då jag jämte fyra ledamöter på Västerbottensbänken framburit en motion i denna fråga, tillåter jag mig att yttra några ord. Jag delar helt och fullt såväl departementschefens som utskottets uppfattning, att snara skyddsåtgärder böra vidtagas för att skydda de trakter, som det här gäller, för vattenöversvämningar. Då det emellertid gäller grunderna för bestridande av kostnaderna härför, ber jag att få anföra några synpunkter, som avvika från vad utskottet och departementschefen här anført.

Den verkställda utredningen ger vid handen, att en sådan högvattenflod, som inträffade 1938, ej tidigare under minst en mansålder någonsin förekommit i Ume- och Vindelälvarnas sammanflöde. Det var ju rent katastrofalt. Sålunda anser jag, att de nu påkallade skyddsåtgärderna påkallas av omständigheter, vilka ur den enskilde medborgarens synpunkt — med normal erfarenhet av redan inträffade händelser — äro att beteckna såsom utomordentliga och praktiskt taget oförutsedda.

Från dessa allmänna synpunkter böra de ifrågasatta skyddsåtgärderna bestridas av statsmedel med de begränsade undantag i fråga om de nya invallningsföretagen, att dessa företag allenast tillerkännas bidrag »enligt vanligen tillämpade grunder» i fråga om den del av kostnaderna för arbetena, vilken belöper på uppförandet av vallbyggnader m. m. till den krönhöjd och de dimensioner i övrigt, som tillämpas vid beviljandet av statsunderstöd till de äldre företagen.

Lantbruksingenjör Larsson, som av länsstyrelsen förordnats att handlägga syneförrättningen enligt vattenlagen, har i kostnadskalkylen för bestridande av invallningskostnaderna påfört vägdistriktet att deltaga med 230,000 kronor på grund av att invallningarna skulle medföra, att »underhållet av vissa vägar komme att kräva mindre arbete samt att den höjning av vägar, som eljest bleve ofrånkomlig på grund av det ökade vattenståndet, icke behöfve utföras». Det kan ifrågasättas, om onödiggörande av vägbyggnader svårligen kunna betecknas som vägbyggnadskostnader i egentlig mening. Därmed avser jag: kan vägdistriktet bland sina utgifter upptaga kostnader för att distriktet sluppit ifrån att bygga en väg eller påbyggnad av en väg? Vägslagen giver ej något rum för dylikt förfarande. Jag anser därför, att ifrågavarande belopp 230,000 kronor, som i propositionen är påräknat från vägdistriktet, bör utgå som ett extra statsanslag för avsett visst ändamål.

Och så till sist, herr talman, detta skyddsarbete är av så brådskande natur, att det bör få komma till utförande omedelbart, och jag föreställer mig, att intressenterna för dessa invallningar ej vilja igångsätta arbetet förrän de föreslagna anslagsbeloppen äro anvisade. Det belopp, som är påräknat från vägdistriktet, kan ju ej bli föremål för riksdagens behandling förrän 1940, då sjätte huvudtiteln för 1939/40 redan är behandlad och anslagsbeloppen fördelade.

Det är dessa synpunkter, som jag anser böra komma till kammarens protokoll. Det skulle kanske vara på sin plats att yrka bifall till den motion, som vi framburit i detta ärende, men då jag gentemot ett enhälligt utskott anser det utsiktslöst att vinna någon anslutning till motionen, avstår jag, herr talman, från att ställa något yrkande.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 82, i anledning av väckta motioner om beredande åt stadsplanelagda samhällen på landet av lättnad i dem åvilande bördor för väg- och gatuhållning.

Ang. kostnaderna för väghållningen inom stadsliknande samhällen.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 105 av herr *Johanson, Karl August*, m. fl. och II: 172 av herr *Werner* i Hultsfred m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag angående den omfattning, vari gatuhållningen inom stadsplanelagda samhällen på landet borde bekostas såsom allmän väghållning, och angående sådana åtgärder i övrigt, som kunde bereda dessa samhällen skäligen lättnad i dem åvilande bördor för väg- och gatuhållningen.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 105 och II: 172 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vad utskottet anfört rörande den allmänna väghållningen inom stadsliknande samhällen måtte föranleda vidtagande av de åtgärder, som kunde finnas påkallade.

Herr Johanson, Karl August: Jag kommer icke att ställa något yrkande i denna fråga. Utskottet har uttalat sig så välvilligt över motionen, som det överhuvud taget kan göra. Jag vill emellertid trycka på ett par punkter ändå för att bevisa nödvändigheten av att åtgärder skyndsamt vidtagas.

Jag anförde vid 1934 års riksdag, då väglagen behandlades, en hel del siffror, som åskådliggjorde, hur utdebiteringen för det egna vägväsendet ställde sig i köpingarna. Jag skall icke upprepa dessa. Jag vill dock som ett litet exempel nämna, att inom den köping, där jag är bosatt och som jag inom parentes kan säga icke alls blivit illa behandlad av vägdistriktet, ha vi vid järnvägen måst anlägga en säkerhetsanordning, som kostade vårt samhälle över 6,000 kronor. Detta få vi betala utan något som helst statsbidrag. Man kan nu här göra den anmärkningen, att städerna få göra likadant, men det torde då bemärkas, att städerna ha icke någon vägs-katt att betala till vägdistriktet, men detta ha de stadsliknande samhällena.

Det är alltså, herr talman, så stora och starka skäl, som tala för att åtgärder snarast böra vidtagas i anförda hänseende, att man än en gång har måst trycka på dessa förhållanden.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en försöksgård å sandjord i Kristianstads län.

Ang. inrättande av en försöksgård i Kristianstads län.

I detta utlåtande hade utskottet, med föranledande av Kungl. Maj:ts i proposition nr 163 framlagda förslag, hemställt, att riksdagen måtte

1) medgiva, att försöksverksamhet på jordbrukets område anordnades genom en i Kristianstads län belägen försöksgård i huvudsaklig överensstämmelse med i utlåtandet angivna riktlinjer;

Ang. inrättande av en försöksgård i Kristianstads län. (Forts.)

2) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 3 mars 1939 framlagt förslag rörande förvärvande av egendomen Mosslunda i Kristianstads län jämte vissa andelar i Mosslunda bränneriförening u. p. a.;

3) för budgetåret 1939/40 anvisa

a) å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket till Inköp av egendomen Mosslunda i Kristianstads län ett reservationsanslag av 136,000 kronor,

b) under nionde huvudtiteln till Lantbrukshögskolan: Inventarier m. m. för försöksgård i Kristianstads län ett reservationsanslag av 133,600 kronor.

Herr Sederholm: Herr talman! När hälften av utskottets ledamöter besökte Mosslunda gård, gingo vi noga igenom alla de föreslagna ändrings- och reparationsarbetena. Vi voro då flera av oss ense om att det även kunde utföras vissa förbättringsarbeten i huvudbyggnaden med avseende på tvättstall med mera till en beräknad kostnad av 5,000 kronor, vilka arbeten jordbruksministern ansett möjligen kunde tills vidare anstå. När så utskottets utlåtande avfattades, antydde däri endast, att det skulle utföras vissa arbeten enligt kostnadsförslag av byggmästare K. O. Persson i Balsby för sammanlagt 17,500 kronor. Jag liksom flera av utskottets ledamöter hade den uppfattningen, att detta även inkluderade de arbeten, som vi vid vårt besök på gården enats om skulle utföras i huvudbyggnaden. Så är emellertid enligt formuleringen i propositionen icke fallet. Jag vill därför nu fästa uppmärksamheten på detta missförstånd och till jordbruksministern rikta en vädjan, att vid den fortsatta behandling, som detta ärende skall undergå, innan det slutliga förslaget på denna punkt framlägges för nästa års riksdag, även de av oss åsyftade förbättringsarbetena skola medtagas bland dem som omedelbart böra komma till utförande. Det är nämligen inte nu fråga om att redan vid denna riksdag bevilja medel till de påtänkta ändrings- och reparationsarbetena, utan utskottets utlåtande innehåller på denna punkt endast vissa uttalanden med avseende på de åskanden, som Kungl. Maj:t för fullföljandet av beslutet om inköpet av denna försöksgård kommer att framlägga för nästa års riksdag. Jag tror, att jag har flera, ja, antagligen majoriteten, av utskottets ledamöter bakom mig, då jag nu ber att få uttala den uppfattningen, att även de av mig här berörda arbetena böra räknas med vid den fortsatta utredning och planläggning, som utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t skall verkställa i fråga om erforderliga ändrings- och reparationsarbeten, innan Kungl. Maj:t för nästa års riksdag framlägger förslag med begäran om anslag för detta ändamål.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

I herr Sederholms yttrande instämde herr *Granath*.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser nionde huvudtiteln, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte till Skogsvård m. m.: Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 5,000,000 kronor.

*Förskotts-
anslag till
vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder.*

Herr **Sten**: Herr talman! Såsom motionär i föl på denna punkt kunde jag inregistrera ett välvilligt utskottsutlåtande. Jag kan nu konstatera, att både Kungl. Maj:t och utskottet i år infriat de förhoppningar, som jag i föl ansåg mig berättigad att ställa med avseende på det belopp, som Kungl. Maj:t nu föreslagit och utskottet tillstyrkt för det ändamål, som det här är fråga om. Jag skulle emellertid knappast ha vågat besvara kammaren med att taga till orda och säga detta, om jag inte samtidigt haft ett visst behov av att söka stilla min, som jag hoppas obefogade, oro med avseende på beredskapsstatens ianspråktagande på denna punkt. Det kan ju också tänkas, att jag av den långa debatten om matlöken hämtat mod att begära ordet i den föreliggande frågan, som ju är av stor betydelse för en av våra största befolkningsgrupper.

Finansministern kommenterade i årets statsverksproposition den framlagda finansplanen bl. a. genom att säga, att »tillräcklig anledning har alltså icke förelegat att sätta beredskapsstaten helt eller delvis i kraft». De använda ordalagen ge vid handen, att beredskapsstatens ikraftsättande åtminstone delvis kunnat ifrågasättas. Jag har emellertid inte för avsikt att framföra någon kritik på denna punkt, eftersom ju detta i så fall skulle ha skett redan vid riksdagens början, då beredskapsstaten ersattes med en tilläggsstat. Finansministern ansåg nämligen, att de ogynnsamma verkningarna ifrån vissa utländska marknader gjort sig så pass kännbara, framför allt när det gäller de på skogens produkter vilande industrierna, att det fanns anledning att genom en tilläggsstat investera medel för skapande av åtgärder i syfte att motverka den minskning av sysselsättningen, som på detta område redan inträtt eller som under vintern kunde förväntas inträda. Genom denna tilläggsstat fingo vi, såsom kammarens ledamöter kanske komma ihåg, ett sammanlagt anslag för arbeten inom skogsbrukets område på 2,300,000 kronor i stället för 1,850,000 kronor på den förra beredskapsstaten. Genom vad som föreslås i den nu framlagda beredskapsstaten höjes detta belopp till 5,400,000 kronor, vilket jag givetvis endast kan uttala min stora tillfredsställelse med och tacksamhet för. Jag är emellertid litet orolig för hur det kan komma att ställa sig i formellt avseende, då det verkligen gäller att använda de pengar, som här ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, ty både departementschefen och statsutskottet ha ju framhållit, att beredskapsstaten är avsedd för mötande av en försämring av konjunkturerna. Jag anser för min del, att då det visat sig vara motiveerat för regeringen att på grund av den konjunkturförsämring, som redan inträtt på detta område, föreslå riksdagen att bevilja medel på en tilläggsstat, vilket ju riksdagen också beslutat, borde man kunna utgå ifrån att medelstilldelningen skall fortsätta efter den 1 juli i år med användande av de anslag, som riksdagen nu kommer att ställa till Kungl. Maj:ts förfogande på beredskapsstaten.

Jag skall inte här närmare ingå på djupet och vidden av den konjunkturförsämring, som har inträtt på skogsbrukets område, men jag skall be att med några siffror få antyda storleksordningen av den inkomstminskning, som den befolkningsgrupp, som det här gäller, drabbats av. Man brukar beräkna att huggningen, körningen och flottningen av en kubikmeter virke i runt tal kräver ett dagsverke. Man kan vidare räkna med att avverkningen av virke för industriens behov under den sista goda konjunkturen uppgick till omkring

Förskottsanslag till vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder. (Forts.)

24 miljoner kubikmeter per år räknat. Enligt de uppgifter, som lämnades av direktör Ekman vid Sveriges industriförbunds sammanträde för någon tid sedan, och de siffror, som blivit kända om flottgodsmängden i våra olika flottleder, torde man kunna anslå minskningen i avverkningen och flottningen till ungefär en tredjedel av hela den tidigare sammanlagda kvantiteten. Detta skulle betyda en minskning av 8 miljoner dagsverken. När man då därtill vet, att den befolkningsgrupp, som det här är fråga om, behövt den goda konjunkturen under de närmast föregående åren för att överhuvud taget kunna få sin levnadsstandard höjd från den orimligt låga nivå, på vilken denna förut befann sig, förstår man till fullo de ödesdigra verkningarna av ett sådant återfall i de tidigare rådande dåliga förhållandena på detta område, som här inträtt. Man bör därför inte av principiella, eller såsom jag närmast skulle vilja beteckna dem formella, skäl kräva en ytterligare försämring såsom villkor för att beredskapsstaten skall träda i tillämpning. Hela tilläggsstaten och den nya beredskapsstaten ge dock inte mer än ungefär en krona i compensation för varje förlorat dagsverke. Även om det härvidlag tillkommer de medel, som skogsägarna, bönderna och bolagen, skola satsa för att komma i åtnjutande av de statsbidrag, som här föreslås, så att den arbetstillgång, som kan skapas med hjälp av de medel, som riksdagen nu ställer till förfogande, i själva verket blir åtskilligt större än vad anslagsbeloppen ge vid handen, är det dock ett faktum, att den största bördan av konjunkturförsämringen på detta område i alla händelser får bäras av skogsbygdernas invånare själva.

Med det stora intresse, som överallt inom nationen råder för skogsbygdernas utkomstproblem, kommer säkerligen ingen att klandra regeringen, om den vid sina kommande överväganden i frågan om att sätta beredskapsstaten i kraft, låter de reella omständigheterna väga tyngre än de rent formella. Jag är övertygad om detta, i all synnerhet, som det ju här är fråga om arbetsobjekt, som äro av en sådan natur, att de, samtidigt som de äro till hjälp för skogsarbetarna, också äro till nytta för en annan stor befolkningsgrupp, nämligen utövarna av det med skogsbruket kombinerade jordbruket i våra norra landsdelar. Härjämte äro de arbeten, som det här gäller, till gagn för vidmakthållandet av våra skogsindustrier och skogstillgångar, vilket ju redan i och för sig är en av våra största frågor. Då det alltså här gäller arbeten, som under alla omständigheter i allt större utsträckning böra komma till utförande, är jag, som sagt, förvissad om att regeringen ingalunda skall kritiseras, om den för att använda ett uttryck, som kanske inte är riktigt adekvat i detta fall, men kammarens ledamöter förstå nog ändå vad jag menar, hellre friar än faller, när det gäller att avgöra, huruvida den nya beredskapsstaten skall träda i tillämpning eller inte på detta område.

Det är, herr talman, under uttalande av denna tillförsikt och förväntan, som jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt.

Punkterna 13 och 14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1939/40 å kapitalbudgeten gjorda framställning om anslag till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 33, i anledning av väckt motion angående sambandet mellan mödrahjälp och fattigvård, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 34, i anledning av väckta motioner om ändring av 8 § lagen den 23 juni 1928 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Om rätt för sjukhuspersonal att tillhöra sjukhusets direktion.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft tre inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 170 i första kammaren av herr *Theodor Magnusson* och herr *Heüman* samt nr 163 i andra kammaren av fru *Rönn-Christiansson* m. fl. och nr 247 i samma kammare av herr *Nilsson* i Göteborg och fru *Nordgren*.

I motionerna I: 170 och II: 247 hade yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av sådan ändring i gällande lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, att i ifrågavarande lag dess mom. 2 i § 8 sista stycket utginge.

I motionen II: 163 hade, under hänvisning till bestämmelsen i 8 § 2. sista stycket lagen den 22 juni 1928 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, hemställts, att riksdagen måtte besluta, att nämnda stadgande skulle utgå.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

- 1) att motionerna I: 170 och II: 247 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt
- 2) att motionen II: 163 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Sten*, *Hage* och *Olovson* i Västerås samt fru *Nordgren* ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning beträffande frågan, under vilka förutsättningar 8 § 2. sista stycket i lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus skulle kunna upphävas.

Herr **Magnusson, Theodor**: Herr talman! Den motion, som jag tillåtit mig att väcka, går ut på att den särbestämmelse, som för närvarande finnes med förbud för sjukhuspersonalen att tillhöra vederbörande sjukhus' styrelse eller direktion, skall avskaffas. Jag vill erinra om att det för övriga befattningshavare i kommunal tjänst inte finns något motsvarande förbud att tillhöra styrelsen för det kommunala företaget, inom vilket de äro anställda. För sjukhuspersonalens vidkommande gäller emellertid ett dylikt förbud.

Om man ser på de erfarenheter, som man inom övriga områden av den kommunala förvaltningen haft av att personer, som äro anställda vid de olika kommunala verken och inrättningarna, fått tillhöra styrelsen för desamma, måste jag för min del konstatera, att de erfarenheter, som vi haft härav i Göteborg, äro synnerligen goda. Där har man sedan flera år tillbaka praktiserat den metoden, att man satt in i regel en representant, sällan eller nästan aldrig flera, för personalen vid vederbörande kommunala verk i styrelsen för desamma. Det finns till exempel en kranskötare i hamnstyrelsen, en gasverksarbetare i gas och elektricitetsverksstyrelsen, en spårvagnskonduktör i spårvägsstyrelsen och så vidare. Men i fråga om sjukhusdirektionen är det förbjudet att där insätta en representant för personalen.

Utskottet, som yrkar avslag på den föreliggande motionen, erkänner, att det

Om rätt för sjukhuspersonal att tillhöra sjukhusets direktion. (Forts.) är synnerligen välbetänkt, att man även på detta område söker tillgodogöra sig personalens erfarenheter, men utskottet framhåller samtidigt, att detta också kan ske på annat sätt, än genom att personalen blir direkt representerad i sjukhusstyrelserna. Det är givet, att personalens erfarenheter också kunna inhämtas på annat sätt, men envar, som suttit med i en styrelse av detta slag, vet ju, hurusom olika frågor kunna bevakas, om det inom styrelsen finns speciell sakkunskap för intressegrupper, som säkerligen inte skulle kunna komma till sin rätt, om de inte voro företrädna inom styrelsen i fråga. Nu hänvisar visserligen andra lagutskottet rent formellt till att det föreligger ett förslag till lag om förhandlingsrätt för de kommunala tjänstemännen, vilket förslag nu är beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet framhåller, att »därest nämnda förslag upphöjes till lag, kommer möjlighet att förefinnas för samtliga vid sjukhusen anställda personalgrupper att deltaga i förhandlingar om ett flertal ärenden, vilka äro av stor betydelse för sjukhusens drift». Så vitt jag förstår, är det emellertid här närmast fråga om förhandlingar mellan sjukhusdirektionerna och de olika personalgrupperna. Detta blir emellertid inte detsamma som om personalen vore direkt företräd inom sjukhusens styrelser genom en egen representant.

Jag kan för min del inte finna annat än att det nära nog måste betraktas såsom en kränkning mot sjukhuspersonalen att den i detta avseende skall stå i en undantagsställning i förhållande till vad som gäller för övriga medborgare. Andra kommunalanställda ha, såsom jag nyss nämnde, rätt att tillhöra den styrelse, under vilken de arbeta, medan det speciellt för sjukhuspersonalen är utfärdat ett förbud häremot. Jag anser för min del, att detta förbud bör upphävas. Därmed är ju inte sagt, att det ovillkorligen bör eller måste insättas representanter för personalen i alla sjukhusstyrelser. Detta måste ju i varje särskilt fall bli en lämplighetsfråga, som vederbörande lands ting eller stadsfullmäktige själva få avgöra. Det *förbud*, som nu gäller, bör dock, upprepar jag, enligt mitt förmenande upphävas.

Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Sten m. fl. avgivna reservationen.

Herr Norman: Herr talman! En av motionärerna har mycket utförligt redogjort för utskottets motivering, varför jag inte behöver dröja så länge vid denna. Utskottet har erkänt att det är ett på sätt och vis egendomligt förhållande som här föreligger. Den motionär som här hade ordet slutade med att påpeka, att här gäller ett bestämt förbud för sjukhuspersonalen att tillhöra vederbörande sjukhusdirektion eller styrelse, under det att i allmänhet ett liknande förbud inte finnes stadgat beträffande andra institutioners styrelser och personal. Så långt kunna vi således vara ense. Ja, vi kunna för resten vara ense om en sak till, nämligen att det många gånger kan vara fördelaktigt att, som det säges i motionen, tillvarataga de anställdas erfarenheter inom deras arbetsområde. Däremot skiljer sig bådas vår uppfattning, när det gäller frågan huruvida detta tillgodogörande av erfarenheter bäst sker på det sätt som i motionen förordas eller så, att lämpliga personer bland de anställda beredas säte och stämma inom vederbörande styrelse, i det här fallet sjukhusdirektionen. Utskottet har framhållit, att många starka skäl tala för att personalgrupperna i ett allmänt företag inte böra insätta sina representanter som ledamöter i företagets styrelse eller direktion, och den uppfattningen delades inom utskottet av åtminstone någon av de reservanter, som här stå antecknade för yrkande om bifall till motionärernas hemställan. Utskottets majoritet har, som den ärade talaren här framhöll, gjort gällande att

Om rätt för sjukhuspersonal att tillhöra sjukhusets direktion. (Forts.)
 den erfarenhet, som det ju är allt skäl att de allmänna institutionerna söka utnyttja, bättre kan tillvaratagas på det sätt, att vederbörande sjukhusstyrelse rådgör med representanter för personalgrupperna. Med bortseende således från den mer eller mindre principiella inställningen till frågan om lämpligheten eller olämpligheten av att vederbörandes personalgrupper i allmänhet ha representanter i styrelsen för den institution, de tillhöra, har utskottet inte tagit ställning till själva spørsmålet, om den undantagsbestämmelse som här föreligger i sjukhuslagen i motsats till vad i allmänhet stadgas skall bibehållas eller borttagas, utan utskottet har skjutit hela denna fråga på framtiden i avvaktan på de erfarenheter, som kunna utvinnas när den förhandlingsrätt, som tillerkänts en del av personalen på detta område, utvidgats att omfatta även tjänstemannegruppen. Personligen har jag den uppfattningen, att medborgarna skola utnyttjas i funktioner där de bäst passa och där de ha största möjlighet att gagna det allmänna och detta på så sätt att de erhålla förtroendeuppdrag på det ena eller andra området. Från denna utgångspunkt har jag principiellt sett ingenting emot att ifrågavarande förbud i sjukhuslagen bortfaller. Men ett tillmötesgående av motionärernas krav med den motivering, som de framfört, skulle tagas som intäkt för riktigheten av den uppfattningen att det är lämpligt att i regel invälja representanter för personalgrupperna i styrelsen eller direktionen för den allmänna inrättning, det gäller. Så långt sträcker sig inte mitt medgivande i det här fallet. Skulle frågan komma igen i annat sammanhang till exempel i samband med en eventuell revision av sjukhuslagen i anslutning till en pågående utredning rörande hälsovårdens allmänna organisation, kan jag ingenting lova för utskottets del, men torde kunna säga, att framställningen då kanske skulle möta större tillmötesgående än det krav, som här framställts.

I nuvarande situation ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Västberg: Herr talman! Jag skall inte uttala någon bestämd ståndpunkt i själva sakfrågan, huruvida det är lämpligt eller olämpligt att representanter för personalen insätts i vederbörande direktioner eller styrelser. Däremot vill jag yttra några ord i den rent formella frågan. Det är, tycker jag, ganska anmärkningsvärt, att man såsom här placerar en viss tjänstemannagrupp i särställning, inför en speciallagstiftning för denna särskilda grupp och alltså såsom här skett stadgar förbud för viss personal att sitta i vederbörande direktioner eller styrelser. Jag anser, att det är både orättvist och olämpligt att skapa en sådan särslagstiftning. Det bör på detta som på andra områden kunna överlätas åt respektive beslutande institutioner att själva avgöra, huruvida de vilja ha den eller den personen som ledamot i direktionen eller styrelsen. Så mycket förtroende bör man väl kunna sätta till de kommunala organen att man tilltror dem förmågan, att de själva bäst kunna bedöma vad som är lämpligt och ändamålsenligt i detta avseende.

När nu utskottet gått emot motionen, och när utskottets ordförande här försvaret utskottets ställningstagande, vill jag bara erinra om, att vi ha en lagstiftning, som påbjuder att en folkskollärare *skall* vara ledamot i styrelsen för skolväsendet inom vederbörande skoldistrikt. Kan man nu förvänta, att herr Norman vid nästkommande riksdag kommer att motionera om att denna bestämmelse skall utgå och att det följaktligen blir litet mera konsekvens mellan den ståndpunkt, han har representerat i utskottet och den inställning han har som lärare inom folkskoleväsendet?

Jag vill ännu en gång understryka, att jag tycker att alla skäl tala för bifall till motionärernas yrkande, och jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Om rätt för sjukhuspersonal att tillhöra sjukhusets direktion. (Forts.)

Herr Magnusson, Theodor: Herr talman! Herr Norman var i sin polemik betydligt mera välvillig än utskottet varit i sitt utlåtande, så att jag inte har mycket att invända mot hans resonemang. Men hans slutord göra, att jag måste framkomma med en liten invändning. Han gör gällande, att ett bifall till motionen skulle kunna tagas som intäkt för den inställningen att det i regel skulle anses lämpligt att en representant för sjukhuspersonalen insättes i vederbörande sjukhusdirektioner. I motionerna är emellertid inte fråga om något annat än att gällande förbud skall borttagas. Det är inte alls meningen att inlägga någon tolkning vare sig i ena eller andra riktningen, och jag kan inte förstå, att herr Norman kunnat ur motionerna hämta uppslag för den tolkning, som han här givit uttryck åt.

Herr Norman: Herr talman! Jag konstaterar, att det var inte illa turnerat av herr Västberg! Jag lovar ändå inte att komma med en sådan motion som han ifrågasätter. Men om herr Västberg nästa år motionerar, att sjukhuspersonalen skall representeras i sjukhusdirektionerna på samma sätt som folkskollärarkåren nu representeras i skolstyrelserna, så skall jag understödja en dylik framställning.

Herr Wagnsson: Herr talman! Jag måste i likhet med herr Västberg finna det rätt egendomligt att man från visst tjänstemannahåll motsätter sig en reform, som är av omständigheterna i så hög grad påkallad, som den ifrågavarande. Det förhåller sig nämligen så, vilket herr Norman underlät att nämna, att folkskollärarna inom skoldistriktet inte endast äga rätt att utse en representant i folkskolestyrelsen, som där får närvara och utan att äga rösträtt deltaga i ärendenas behandling och till protokollet uttala sin mening utan därtill äro ju lärare valbara som ledamöter ja till och med som ordförande i skolstyrelserna. Det förekommer i vårt land i mycket stor utsträckning att lärarkåren är på detta sätt genom av kommunalkorporationer valda representerad i vederbörande skolstyrelse, utan att såvitt jag kan förstå detta vålat någon olägenhet. Alla skäl tala följaktligen för att den undantagsställning, den tjänstepersonal, det här är fråga om, intager, bortskaffas, och jag ber därför få förena mig med dem, som yrkat bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Sandegård*.

Herr Berg, Robert: Herr talman! När jag tar till orda i denna fråga, gör jag det inte därför att jag anser att sjukhuspersonalens kunskaper och erfarenhet äro så omfattande att denna personal genom sitt ledamotskap i en sjukhusstyrelse eller sjukhusdirektion skulle kunna uträtta saker av avgörande betydelse framför lekmännen, utan jag gör det därför att det är principiellt oriktigt att förhindra denna personal att, därest någon eller några av dess representanter skulle vara lämpliga att tillhöra en sådan styrelse eller direktion, också vinna inträde i denna. Och jag tar så mycket hellre till orda som jag kan konstatera att när man i lagen förutsätter att denna personal inte bör tillhöra sjukhusdirektionen, men lagen i övrigt utgår från att personalen bör intaga samma ställning som styresmannen, så föreligger i detta fall en betydlig inkonsekvens, då personalen som sådan nästan aldrig har möjlighet att vara närvarande vid direktionens sammanträden, men styresmannen däremot ständigt har både rätt och skyldighet att närvara vid dessa och sålunda i mycket stor utsträckning kan sätta sin prägel på de beslut direktionen fattar. Det är mot bakgrunden av dessa förhållanden, herr talman, som jag anser att denna bestämmelse bör borttagas, och i den mån en representant för per-

Om rätt för sjukhuspersonal att tillhöra sjukhusets direktion. (Forts.)
sonalen anses vara lämplig för ett ledamotskap i sjukhusstyrelser, bör det vara honom eller henne tillåtet att också erhålla sådant.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herr *Andersson, Anders*.

Herr *Västberg*: Herr talman! Jag vill inte reflektera på herr Normans erbjudande om stöd för en sådan förändring att sjukhuspersonalen blir likställd med folkskollärarkåren, när det gäller möjligheten att få en rådgivande representant i vederbörande styrelse, men jag skulle vilja fråga herr Norman, om jag i stället skulle kunna påräkna hans medverkan och stöd, därest jag, i överensstämmelse med hans egen uppfattning i utskottets betänkande, skulle väcka en motion som föreslår förbud för folkskollärare att sitta i en folkskolestyrelse.

Herr *Wistrand*: Herr talman! Man får i detta sammanhang inte glömma, att riksdagen i år gått i författning om att bereda ökad möjlighet för sjukhuspersonalen att träffa kollektivavtal med sina uppdragsgivare. Det skulle enligt min mening under sådana förhållanden te sig synnerligen egendomligt, om man ginge till en författningsändring, som skulle medföra, att just den personal, som nu skall ingå kollektivavtal, skulle bli representerad inom de institutioner, med vilka samma personal kan komma att träffa kollektivavtal. Det är visserligen sant, att en sådan representation som den, man nu önskar att sjukhuspersonalen skall kunna få, redan förekommer på en del områden av den kommunala verksamheten, men detta är intet lyckligt förhållande. Det är alldeles klart, att skall det kommunala kollektivavtalet bli en överenskommelse efter förhandlingar där de anställda sitta såsom parter på bägge sidor om förhandlingsbordet, så undergräves därigenom denna avtalsform, och detta tror jag att många i denna kammare inte anse vara lyckligt. Med hänsyn till detta sammanhang mellan föreliggande fråga och spørsmålet om kollektivavtal, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Västberg*: Herr talman! Gentemot herr Wistrand vill jag bara erinra om det faktum att det är inte sjukhusdirektionerna, som på det här området i allmänhet avgöra lönefrågor och arbetsvillkor, utan det är för landstingens vidkommande förvaltningsutskotten, och i ett förvaltningsutskott får sjukhuspersonalen vara representerad.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Magnusson, Theodor*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 34, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Första kammarens protokoll 1939. Nr 35.

Om rätt för sjukhuspersonal att tillhöra sjukhusets direktion. (Forts.)

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till morgondagens sammanträde.

*Interpellation
ang. en åt
viss körkorts-
sökande med-
given dispens.*

Herr **Wistrand** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! I 20 § 1 mom. motorfordonsförordningen finnes föreskrivet, att den, som önskar erhålla körkort har att hos vederbörande länsstyrelse bl. a. förete intyg från polismyndigheten, att han gjort sig känd för ett nyktert levnadssätt och med hänsyn till sina personliga förhållanden i övrigt icke kan anses olämplig såsom förare av motorfordon.

År 1936 dömdes en person, S., för inbrott och ett trettiotal bilstölder till straffarbete i sammanlagt tre år en månad. I samband härmed fråntogs honom hans körkort på ett år, varefter på ansökan ny provning finge äga rum av vederbörande länsstyrelse.

S. frigavs villkorligt den 21 mars 1938. Efter frigivningen sökte han för utfående av nytt körkort erhålla intyg av ovan omförmäld beskaffenhet, men förvägrades sådant av polismyndigheten.

S. anhöll då hos Kungl. Maj:t om dispens från skyldigheten att förete dylikt intyg. I ärendet avgavs yttrande av överståthållarämbetet, vilket i sin tur inhämtat utlåtande från Stockholms nykterhetsnämnd. Båda gingo i bestämt avstyrkande riktning. Mot S. anfördes, att han före körkortets indragande — förutom ovan omförmälda trettiotal bilstölder — under åren 1932—1935 gjort sig skyldig till en lång rad av såväl fylleri- som trafikförseelser och att han vid tre olika tillfällen olovligt tillgripit alkohol som förtärts bland kamrater. S. hade under nästan hela den tid, som förgått efter körkortets indragning, undergått frihetsstraff, varför erfarenhet icke förefunnes om förändrade förutsättningar för meddelande av det begärda intyget vore för handen.

Däremot förelåg ett tillstyrkande från S:s övervakare, fru Else Kleen, som i en kort skrivelse utan närmare motivering hemställde om bifall till framställningen.

Kungl. Maj:t biföll den 29 april 1938, på föredragning av dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Forslund, S:s framställning.

Sedermera har S. ånyo häktats för inbrott och bilstöld, varför han för närvarande undergår rannsaking.

Med hänsyn till vikten av att erhålla en uppfattning om den betydelse, som i administrativ praxis bör tillmätas bestämmelserna om lämplighetsintyg för erhållande av körkort, får jag härmed anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Forslund få framställa en interpellation om de grunder, som föranlett hans tillstyrkan till S:s dispensansökan.

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Ordet lämnades på begäran till herr **förste vice talmannen**, som anförde: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att på morgondagens föredragnings-

lista bland två gånger bordlagda ärenden främst uppföras andra lagutskottets utlåtande nr 35, det vill säga det ärende, inför vilket vi nu stannat, samt vidare statsutskottets utlåtanden och memorial nr 228, 229, 204, 205, 207—212, 206, 213—227 och 230, beroende på den olika samhörigheten dem emellan. Första lagutskottets utlåtanden nr 36—44 torde uppföras närmast efter bankoutskottets utlåtande nr 57, likaledes på grund av ett dylikt sammanhang. Sist på föredragningslistan torde uppföras sammansatta bevillnings- och andra lagutskottets utlåtanden nr 4—6.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 19, i anledning av väckt motion om hänföra av anstalter för lokalt luftskydd till gemensamma ordnings- och innehållningsangelägenheter, som avses i kommunallagarna;

statsutskottets utlåtanden:

nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående extra materielanskaffning m. m. för försvarsväsendet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 232, i anledning av väckta motioner om utsträckning av riksdagens revisorers granskningsrätt att omfatta vissa monopolföretag m. m.;

nr 233, angående anslag till vissa kommunala läroanstalter, privatläroverk, folkskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till arbetsrådet för budgetåret 1939/40;

nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus;

nr 236, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till allmänna lönenämnden m. m.;

nr 237, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättningar åt verksläkare för budgetåret 1939/40;

nr 238, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlösningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m., jämte en i ämnet väckt motion;

nr 239, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönerreglering för vissa professorer vid konsthögskolan och vissa tjänstemän vid konjunkturinstitutet m. m.;

nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.; och

nr 241, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

bevillningsutskottets betänkande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående visst avtal mellan aktiebolaget Vin- & Spritcentralen och Mo och Domsjö aktiebolag jämte en i ämnet väckt motion;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 58, i anledning av väckta motioner om tilläggspension åt folkhögskolförestandaren G. R. Beronius' änka Signe Amalia Helena Beronius;

nr 59, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om årlig pension åt förre extra portvakten i riksdagshuset A. Jonssons änka Sofia Ulrika Jonsson; och

nr 61, i anledning av delegerades för riksdagens verk förslag till avlösningsreglemente för icke-ordinarie befattningshavare vid riksdagens verk;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o) och 8:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; och

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om särskilda rättsmedel, m. m.; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 39, i anledning av väckta motioner om utredning rörande planmässigt ianspråktagande av folkets arbetskraft i händelse av krig;

nr 40, i anledning av väckt motion angående lika personell beredskap för män och kvinnor i statstjänst till Sveriges försvar m. m.; och

nr 41, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor med mera.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.48 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.